

NOTA DE FUNDAMENTARE

la proiectul de Lege pentru modificarea Codului educației al Republicii Moldova nr. 152/2014

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ

Proiectul Legii pentru modificarea Codului educației al Republicii Moldova nr. 152/2014 este elaborat de Ministerul Educației și Cercetării.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ

2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ

În temeiul prevederilor art. 73 din Constituția Republicii Moldova și art. 47 din Regulamentul Parlamentului, se înaintează Parlamentului spre examinare, cu titlu de inițiativă legislativă, proiectul de lege pentru modificarea Codului educației al Republicii Moldova nr. 152/2014.

2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative

În condițiile unui proces amplu de modernizare a sistemului educațional care vizează reforma curriculară, evaluarea elevilor, consolidarea rețelei școlare, incluziunea copiilor cu dizabilități și a copiilor reveniți de peste hotare, racordarea sistemului educațional la standardele europene, etc. cadrul normativ actual instituit prin Codul educației al Republicii Moldova nr. 152/2014 nu mai răspunde în totalitate acestor transformări.

Codul Educației necesită actualizare conceptuală, armonizare terminologică și corelare funcțională cu politicile educaționale aprobate recent, precum și cu documentele strategice naționale și internaționale în domeniu.

Intervențiile propuse prin proiectul de lege sunt determinate de următoarele probleme structurale și normative:

1. Lacune și necorelări în definirea conceptelor cheie (Articolul 3 și articole conexe)

Definiția actuală a noțiunii „clase cu predare simultană” nu reflectă diversitatea formelor reale de organizare a procesului educațional, în diferite medii de învățare, îndeosebi în mediul rural. Formularea în vigoare este ambiguă și nu surprinde modul în care, în practică, în aceleași clase se combină activități directe cu elevii unei clase cu activități individuale ale elevilor din alte clase, ceea ce generează interpretări neuniforme și dificultăți în aplicarea cadrului normativ.

Definiția „evaluării criteriale” este, de asemenea, prea generală și limitată la descriptori, fără a reflecta pe deplin orientarea actuală a curriculumului bazat pe competențe. În practică, evaluarea criterială include și alte forme de exprimare a rezultatelor învățării – calificative și note – în funcție de nivelul de învățământ și de cerințele curriculare. Lipsa acestei nuanțări în Cod produce o ruptură între reglementarea primară și instrumentele metodologice utilizate la clasă. Studiul de evaluare a eficienței implementării Metodologiei de evaluare criterială prin descriptori la nivelul primar a evidențiat necesitatea armonizării evaluării în învățământul primar cu trecerea elevilor în învățământul gimnazial, ceea ce Codul, în forma actuală, nu reflectă.

<https://particip.gov.md/ro/document/stages/anunt-privind-consultarea-publica-a-raportului-final-asupra-rezultatelor-studiului-de-evaluare-a-eficientei-implementarii-metodologiei-de-evaluare-criteriala-prin-descriptori-la-nivelul-primar-de-invatamant/13912>

În acest context, menționăm că noua Metodologie de evaluare se află în prezent în pilotare privind reintroducerea notelor în clasa a IV-a la disciplinele evaluate prin examene naționale. Pilotarea, la care participă 268 de instituții de învățământ selectate inclusiv pe baza consultărilor cu părinții, urmărește să evalueze impactul revenirii la notare asupra continuității între învățământul primar și cel gimnazial, precum și asupra coerenței procesului de evaluare.

Modificările propuse în Codul educației creează cadrul necesar pentru ca, începând cu septembrie 2026, toate instituțiile de învățământ care au ciclul primar să poată reveni la utilizarea notelor în clasa a IV-a, în funcție de rezultatele pilotării. Decizia finală privind generalizarea acestei măsuri va fi adoptată după analiza completă a datelor obținute în faza pilot.

Totodată, este în elaborare suportul metodologic destinat cadrelor didactice din învățământul primar, astfel încât tranziția către notare în clasa a IV-a să se realizeze coerent, unitar și în concordanță cu principiile evaluării bazate pe competențe. Aceste instrumente vor facilita implementarea corectă a evaluării criteriale în formele sale variate, inclusiv prin utilizarea notelor acolo unde contextul curricular o impune.

În plus, Codul nu definește explicit noțiunile de „discipline obligatorii”, „discipline la alegere” și „discipline opționale”, deși acestea sunt utilizate în planurile-cadru și în documentele curriculare. Absența acestor definiții în articolul 3 generează interpretări diferite la nivelul instituțiilor, afectează coerența conceptuală a curriculumului național și îngreunează aplicarea uniformă a planurilor-cadru.

Lipsa noțiunii de „standarde de evaluare pe niveluri în învățământul general” în Cod lasă nereglementată componenta esențială pentru asigurarea calității: criteriile prin care se măsoară progresul și performanța elevilor în raport cu finalitățile curriculare. În contextul implementării evaluării bazate pe competențe, absența acestui concept în lege creează un decalaj între practica evaluării și fundamentul său normativ.

2. Delimitarea insuficientă a sferei de aplicare a pachetului standard de servicii educaționale (Articolul 9)

Formularea actuală a art. 9 alin. (2) nu delimitează explicit faptul că pachetul standard de servicii educaționale se aplică exclusiv instituțiilor publice de învățământ general obligatoriu. În condițiile în care, potrivit art. 143 alin. (3) din Codul educației, instituțiile private se finanțează din sursele fondatorilor și din taxele de școlarizare, menținerea unei formulări extinse poate crea confuzie privind responsabilitatea financiară a statului și poate sugera, eronat, o obligație a statului de a acoperi servicii educaționale și în sectorul privat. Această situație afectează transparența, corectitudinea și eficiența gestionării resurselor bugetare și îngreunează monitorizarea și evaluarea pachetului standard finanțat din fonduri publice.

3. Lipsa reglementărilor privind integrarea lingvistică și educațională a copiilor cetățeni ai Republicii Moldova reveniți de peste hotare și a copiilor străini aflați pe teritoriul țării (Articolul 9)

Lipsa unui alineat distinct (7¹) care să reglementeze explicit integrarea lingvistică și educațională a copiilor cetățeni ai Republicii Moldova reveniți de peste hotare și a copiilor străini aflați pe teritoriul țării reprezintă o lacună normativă importantă. În condițiile creșterii fluxurilor de migrație și revenirii copiilor din diaspora, precum și ale obligațiilor internaționale privind dreptul la educație, Codul nu oferă un temei clar pentru organizarea programelor de integrare lingvistică în limba română. Aceasta îngreunează implementarea unor programe scalabile, monitorizabile și finanțabile și limitează capacitatea Ministerului Educației și Cercetării de a transpune în practică standardele UE privind echitatea, incluziunea și reușita școlară a elevilor cu nevoi lingvistice specifice, precum și prevederile Planului Național de Acțiune privind integrarea și incluziunea.

4. Incoerențe în sistemul de evaluare și raportare a rezultatelor învățării (Articolele 16, 40, 44, 44¹)

Formulările actuale ale art. 16 alin. (2), (4) și (5) nu sunt pe deplin armonizate cu conceptul de „standarde de evaluare pe niveluri de învățământ” și nici cu rolul consolidat al MEC ca autoritate normativă centrală în domeniul evaluării. Referințele la „regulament” și limitarea evaluării criteriale la descriptori în învățământul primar nu oferă o bază suficient de clară pentru modernizarea sistemului de evaluare, pentru diversificarea instrumentelor (note, calificative, descriptori) și pentru orientarea evaluării spre progres și competențe.

La art. 40 alin. (6) și (7), referința exclusivă la „disciplinele opționale” nu corespunde structurii actuale și viitoare a planurilor-cadru, care includ și componenta „discipline la alegere” predefinită de MEC. Această necorelare între Cod și actele subsecvente (planuri-cadru, curriculum) creează incertitudini în distribuirea timpului de studiu și în organizarea ofertei educaționale la nivelul școlilor, afectând flexibilitatea și personalizarea traseului educațional în spiritul Strategiei „Educație 2030”.

Articolul 44, în forma actuală, nu reflectă suficient paradigma evaluării bazate pe competențe și pe progres individual și nu face legătura explicită cu standardele naționale de evaluare.

De asemenea, formularea referitoare la interdicția de publicare a subiectelor de examen („până la începerea examenului” / „pe durata desfășurării acestuia”) generează ambiguități în ceea ce privește momentul legal de ridicare a interdicției și nu ia în calcul situațiile candidaților cu condiții speciale de scriere. Aceasta creează riscuri de publicare neautorizată a subiectelor de către terți înainte ca toți candidații să finalizeze proba, cu potențial de compromitere a integrității examenelor naționale.

În prezent, Codul nu reglementează explicit implicarea Agenției Naționale pentru Curriculum și Evaluare (ANCE) în organizarea examenelor de calificare pe baza testelor unice în centre externe pentru unele programe de formare profesională tehnică postsecundară (art. 44¹). Deși un model pilot implementat în 2025 a demonstrat eficiența și echitatea acestei proceduri, lipsa unei baze legale clare limitează extinderea și instituționalizarea acestei practici, necesare pentru creșterea calității învățământului profesional tehnic și pentru certificarea coerentă a competențelor profesionale.

5. Neconcordanțe între Codul educației și alte normative privind funcțiile din educația timpurie și sport (Articolul 53)

La art. 53 alin. (3), Codul nu include noțiunile de „profesor de limba română”, „profesor de limba maternă” și „profesor de educație fizică” în instituțiile de educație timpurie, deși aceste funcții sunt prevăzute în normele de personal aprobate prin Ordinul Ministrului Educației și Cercetării nr. 122/2025. Menționăm că funcția de profesor în învățământul general este reglementată de Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar nr. 270/2018, iar educația timpurie este parte a învățământului general, conform art. 20 din Codul educației. Lipsa acestei reglementări în Cod generează dificultăți privind încadrarea, salarizarea și buna funcționare a acestor categorii de personal în instituțiile de educație timpurie.

Totodată, la art. 53 alin. (6), Codul nu include explicit noțiunile de „antrenor principal” și „antrenor superior”, utilizate în Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar nr. 270/2018 și în Legea cu privire la educația fizică și sport nr. 110/2025. Această omisiune creează dificultăți de încadrare, salarizare și funcționare a acestor categorii de personal în structura Centrului Sportiv de Pregătire a Loturilor Naționale și generează neclarități între diferite acte normative.

6. Inconsistențe în clasificarea nivelurilor de studii și utilizarea ISCED (Articolele 12, 59 61, 63, 76, 121, 132)

Urmare a elaborării Tabelului de referințiere a programelor de studii la ISCED-2011, cu participarea reprezentanților Ministerului Educației și Cercetării, Biroului Național de Statistică și a experților contractați, s-a constatat că actuala aliniere este doar parțială, iar Codul conține referințe mixte la ISCED și la nivelurile definite intern. Articolul 12 definește deja explicit toate nivelurile de studii din sistemul național, în corespundere cu practica internațională, însă în articolele 59, 61, 63, 76, 121 și 132 se regăsesc în continuare referințe la ISCED/6 CNCRM, ISCED/7 CNCRM sau mențiuni generice „ISCED”. Această dublă referințiere generează norme contradictorii și confuzie terminologică, îngreunând raportarea la standardele europene și comparabilitatea internațională a calificărilor.

7. Clarificarea vârstei de încadrare în antepreșcolar și preșcolar (Articolul 20 alin. (1) lit. a))

Formularea actuală („de la 0 la 2 ani”) poate fi interpretată astfel încât copiii de 2 ani să fie considerați eligibili atât pentru învățământul antepreșcolar, cât și pentru cel preșcolar, ceea ce generează incertitudini la încadrare și în planificarea rețelei de servicii. Lipsa unei delimitări clare afectează, de asemenea, colectarea datelor statistice și procesul de planificare bugetară. Prin clarificarea faptului că grupele antepreșcolare sunt destinate copiilor de la 0 până la împlinirea vârstei de 2 ani se elimină suprapunerile dintre învățământul antepreșcolar și cel preșcolar.

8. Presiunea asupra sistemului de educație incluzivă și necorelarea Codului cu reforma CRAP (Articolele 33, 34 și 129)

Conform datelor CNAS, la 1 ianuarie 2024 în Republica Moldova erau înregistrate 161,9 mii persoane cu dizabilități, dintre care 11,4 mii sunt copii cu vârsta între 0–17 ani, număr aflat într-o creștere constantă față de anii precedenți. Ritmul de creștere a numărului de copii cu dizabilități evidențiază presiunea suplimentară asupra sistemului educațional și necesitatea consolidării cadrului normativ în domeniul educației incluzive.

În forma actuală, Codul educației nu reglementează explicit organizarea grupelor cu suport specializat în învățământul general, ceea ce limitează capacitatea instituțiilor școlare de a răspunde adecvat nevoilor complexe ale copiilor cu dizabilități severe sau asociate. De asemenea, Codul nu prevede în mod expres posibilitatea organizării claselor de suport pentru absolvenții cu dizabilități severe în învățământul auxiliar, deși astfel de măsuri sunt esențiale pentru asigurarea continuității procesului educațional și a tranziției eficiente către etapele următoare de dezvoltare și integrare socială.

Aceste lacune normative contravin atât obiectivelor Strategiei Naționale de Incluziune Socială a Copiilor, cât și angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova, în special celor stabilite prin Convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, care obligă statele să asigure accesul la educație incluzivă, adaptată nevoilor fiecărui copil. În lipsa unor prevederi clare în Cod, instituțiile de învățământ întâmpină dificultăți în organizarea serviciilor educaționale adecvate, în planificarea resurselor și în asigurarea unui proces educațional nediscriminatoriu și eficient pentru toți copiii.

Deși Legea nr. 60/2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități stabilește principii precum egalitatea de șanse, nediscriminarea și obligația statului de a promova adaptări rezonabile, aceste principii nu sunt pe deplin transpuse în Codul educației prin mecanisme operaționale (grupe de suport, clase de suport, servicii psihopedagogice integrate). Lipsa unor prevederi clare limitează capacitatea școlilor de a răspunde nevoilor elevilor cu dizabilități severe și generează riscul excluderii sau al unei incluziuni formale, fără suport adecvat.

Propunerea de modificare a articolului 129 din Codul educației este determinată de necesitatea alinierii cadrului legal primar la reforma structurală instituită prin Hotărârea Guvernului nr. 1042/2023 privind Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică. Formularea actuală a Codului reflectă vechea structură descentralizată a serviciilor de asistență psihopedagogică, în contradicție cu noul model

instituțional, ceea ce generează nesiguranță juridică și dificultăți în implementarea unitară a politicilor de educație incluzivă.

HG nr. 1042/2023 a abrogat normele anterioare și a reconfigurat fundamental organizarea asistenței psihopedagogice, prin transformarea serviciilor locale în structuri teritoriale ale unei singure instituții publice naționale – Instituția Publică „Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică”. Aceste structuri nu mai funcționează ca entități autonome pe lângă organele locale de specialitate, ci fac parte integrantă dintr-o verticală instituțională unică, fapt care nu este încă reflectat în articolul 129.

Prin actualizarea articolului, Codul Educației va fi adus în concordanță cu realitatea administrativă și cu cadrul normativ secundar, definind clar CRAP ca instituție publică națională cu structuri teritoriale subordonate. Această ajustare asigură coerență normativă, claritate în distribuirea competențelor și o aplicare uniformă a politicilor de educație incluzivă la nivel național.

Totodată, modificarea propusă nu presupune costuri bugetare suplimentare, având caracter exclusiv normativ și organizatoric. Efectivul-limită de personal, structura bugetară și mecanismul de finanțare aferente instituției au fost deja stabilite prin Hotărârea Guvernului nr. 1042/2023, astfel încât actualizarea Codului formalizează în legea primară o reorganizare deja implementată în practică.”

9. Probleme privind taxele de studii și structura programelor de formare la nivel superior (Articolele 86 și 93)

La art. 86 alin. (2), reglementarea actuală a taxelor de studii nu oferă suficientă flexibilitate instituțiilor de învățământ superior pentru a ajusta taxele pe parcursul anilor academici, în contextul inflației și al creșterii costurilor operaționale (energie, utilități, servicii, resurse educaționale). Această rigiditate poate afecta calitatea procesului de studii și capacitatea universităților de a-și acoperi cheltuielile reale.

La art. 93, denumirea specialității „Limbi și literaturi” nu corespunde practicilor moderne din universitățile europene, în care programele de filologie vizează formarea specialiștilor în două limbi străine în 3 ani, iar studiul literaturii este integrat în cadrul programului. Menținerea unui an suplimentar pentru formarea profesorilor, în vederea acoperirii modulului psihopedagogic de 60 de credite ECTS, nu este clar și explicit reflectată în Cod, ceea ce generează confuzie asupra duratei studiilor și asupra competitivității programelor față de ofertele universităților din România și UE.

În acest sens, se propune excluderea cuvântului „literaturi” din denumirea specialității „Limbi și literaturi”, întrucât studiul limbilor străine și al literaturilor aferente se realizează integrat în cadrul aceleiași specialități, conform experiențelor europene în formarea filologilor, unde programele de licență prevăd studierea a două limbi străine pe parcursul a 3 ani. Această ajustare sporește competitivitatea programelor naționale, în raport cu universitățile din România și alte state UE care oferă programe similare.

Totodată, se propune menținerea explicită a unui an suplimentar de studii în cadrul programului de formare a profesorilor, având în vedere includerea modulului psihopedagogic de 60 de credite ECTS, astfel încât structura programului să fie transparentă, previzibilă și aliniată standardelor europene de formare a cadrelor didactice.

10. Limitarea participării MEC în Consiliile de Dezvoltare Strategică Instituțională (Articolul 104)

Formularea actuală a art. 104 alin. (2) din Codul educației restrânge, în anumite situații, posibilitatea participării reprezentanților Ministerului Educației și Cercetării în Consiliile de Dezvoltare Strategică Instituțională (CDSI), structuri care au un rol esențial în governanța universitară. CDSI sunt responsabile de

aprobarea strategiilor de dezvoltare ale instituțiilor de învățământ superior, de stabilirea criteriilor interne de finanțare, de monitorizarea utilizării mijloacelor bugetare și de orientarea generală a politicilor instituționale.

În lipsa unei reglementări explicite privind participarea MEC în aceste consilii, există riscul ca deciziile strategice adoptate de universități să nu fie pe deplin corelate cu politicile publice naționale în domeniul învățământului superior, cu obiectivele de modernizare a spațiului educațional și cu prioritățile de finanțare stabilite la nivel guvernamental. O astfel de necorelare poate conduce la diferențe semnificative între direcția strategică a unor instituții și orientările sistemice ale statului, afectând coerența, eficiența utilizării resurselor publice și capacitatea de a implementa reforme la nivel de sistem.

Participarea MEC în CDSI nu aduce atingere autonomiei universitare, ci contribuie la consolidarea unui dialog instituțional structurat între stat și universități, asigurând coordonarea strategică și transparența deciziilor cu impact bugetar și academic. În acest context, este necesară revizuirea art. 104 alin. (2) pentru a clarifica rolul și posibilitatea implicării MEC în aceste structuri, în vederea alinierii deciziilor instituționale cu politicile educaționale naționale și a asigurării unei guvernante universitare coerente și responsabile.”

11. Conducerea instituțiilor de învățământ superior (Articolul 105)

Completarea de la alineatul (10) al articolului 105 are scopul de a sincroniza prevederile aceluiași articol la alineatele (3) și (10) referitoare la cercul de subiecți care participă în procesele decizionale aferente mandatului rectorului instituției de învățământ superior.

Prevederea conform căreia mandatul prorectorului încetează de drept la data începerii unui nou mandat de rector, este considerată justificată având în vedere modalitatea de organizare a conducerii operative a instituției de învățământ superior.

În redacția actuală, Codul educației conține unele prevederi referitoare la sincronizarea mandatului prorectorilor cu cel al rectorului. În același timp, situațiile practice pot fi diferite, iar o specificare expresă a constatării încetării raporturilor de muncă va oferi mai multă claritate privind termenul angajării și va permite evitarea eventualelor litigii individuale de muncă referitoare la mandatul prorectorului.

Menționăm că funcția de prorector nu este electivă. Rectorul ales de către comunitatea academică își formează echipa sa de management pentru implementarea viziunii și programului său managerial. În acest context, rectorul trebuie să aibă încredere în prorectorii săi pentru a delega responsabilități majore. Odată cu schimbarea rectorului, noul rector are dreptul de a-și alege propria echipă de prorectori, în care să aibă aceeași încredere și care să fie aliniată noii sale viziuni.

În altă ordine de idei, fiecare rector nou ales vine cu un program electoral și o viziune asupra modului în care instituția ar trebui să evolueze. Menținerea prorectorilor din mandatul anterior ar putea crea blocaje, conflicte de viziune sau rezistență la schimbare. Nu în ultimul rând, noul rector este responsabil în fața comunității academice (care l-a votat) pentru succesul sau eșecul mandatului său. Prin urmare, trebuie să aibă libertatea de a alege persoanele cu care consideră că poate atinge obiectivele propuse.

Concluzionând la acest compartiment, considerăm că prevederea este una esențială pentru a garanta că fiecare rector nou ales își poate forma o echipă managerială proprie, capabilă să implementeze programul cu care a câștigat alegerile, fiind o practică standard în majoritatea sistemelor de guvernare.

Argumentele referitoare la excepția care permite deținerea unui al treilea mandat consecutiv pentru rectorul în mandatul căruia instituția de învățământ este reorganizată prin absorbție sunt motivate de necesitatea de a asigura stabilitatea și continuitatea managerială în timpul unui proces complex și de anvergură, asigurând o mai bună integrare a structurilor și personalului.

Subliniem că o fuziune prin absorbție implică o muncă vastă de integrare juridică, financiară, administrativă și academică. Acest proces poate dura mai mulți ani și necesită o coordonare strânsă la nivelul managementului superior.

Experiențele anterioare denotă că schimbarea conducerii la mijlocul sau imediat după finalizarea unui proces de reorganizare ar putea perturba implementarea planului de integrare, necesitând ca noua conducere să preia procesul în paralel cu înțelegerea tuturor detaliilor și provocărilor. Merită a fi menționat că reorganizările instituțiilor pot genera anumite incertitudini, rezistență și preocupări în rândul personalului din ambele instituții. Un manager cu experiență, care a inițiat și gestionat procesul, poate menține mai eficient stabilitatea, poate comunica viziunea pe termen lung și poate gestiona eventualele conflicte aferente tranziției.

Un alt argument vizează parteneriatele în derulare ale instituției și relațiile cu autoritățile în timpul reorganizării or, menținerea aceluiași reprezentant (rectorul) asigură credibilitate și continuitate în aceste dialoguri.

Specificăm că absorbția este, de obicei, parte dintr-o strategie mai amplă de consolidare a calității și eficienței. Mandatul suplimentar permite rectorului să se asigure că obiectivele strategice care au stat la baza fuziunii sunt atinse și consolidate. În această ordine de idei, este echitabil ca persoana care a inițiat sau a supervizat un proces atât de mare să aibă posibilitatea de a finaliza mandatul de implementare și de a răspunde pentru rezultatele finale, înainte de a preda mandatul.

În condițiile în care gestionarea unei absorbții reprezintă o provocare managerială semnificativă, excepția unui al treilea mandat, în cazul în care comunitatea academică îl va confirma prin alegeri, va recunoaște efortul depus de rector pentru a trece cu succes instituția prin această etapă, oferindu-i șansa de a consolida efortul activității sale în perioada reorganizării.

Totodată, ne propunem să evităm o schimbare bruscă de direcție într-un moment important pentru instituția de învățământ, prioritizând stabilitatea și finalizarea cu succes a procesului de consolidare instituțională.

12. Resurse umane, stimulente financiare și drepturi în învățământul profesional tehnic și superior (Articolul 134)

Redacția actuală a art. 134 alin. (5) nu precizează suficient de clar categoriile de persoane repartizate în funcții didactice și științifice, tipul de instituții beneficiare și sursele de buget pentru indemnizațiile de repartizare. În prezent, conform HG nr. 391/2024, sunt repartizați în funcții didactice în instituții de învățământ general publice tineri sub 35 de ani; în 2024 au fost repartizați 404 tineri, iar în 2025 – 426, cu alocări de cca 70 mln lei anual, respectiv 93 mln lei planificat pentru 2026. Totuși, Codul nu extinde explicit acest mecanism și asupra învățământului profesional tehnic și superior, deși datele BNS arată creșterea numărului de elevi/studenți și descreșterea personalului didactic, cu pondere mare a cadrelor în vârstă de 50–59 ani și scădere a ponderii celor sub 30 de ani.

Această situație indică un risc major de îmbătrânire a corpului profesoral și de insuficiență de cadre în sectoarele-cheie pentru economia națională, fără ca Codul să prevadă expres măsuri compensatorii și stimulente pentru atragerea tinerilor specialiști în profesional tehnic și învățământ superior.

În plus, cadrele didactice din învățământul profesional tehnic nu beneficiază, la nivel de lege, de același pachet de drepturi și garanții sociale ca cele din învățământul general (stagii periodice de formare, compensații pentru suporturi didactice, tehnică de calcul și resurse digitale pentru instruire online). Lipsa acestor prevederi limitează dezvoltarea capacităților sistemului de formare profesională tehnică, deși acest subsistem este esențial pentru pregătirea specialiștilor necesari pieței muncii.

13. Autonomia financiară (Articolul 145)

În forma actuală, Codul educației nu conține o reglementare clară care să stabilească faptul că instituțiile de învățământ primar, gimnazial sau liceal cu un număr de cel puțin 400 de elevi devin de drept instituții cu gestiune financiară autonomă. Absența unui prag explicit și a atribuirii automate a acestui statut generează interpretări diferite la nivel local, menținând o dependență administrativă excesivă a instituțiilor mari de autoritățile publice locale și limitând capacitatea managerilor de a utiliza eficient resursele alocate.

În lipsa acestei clarificări în Cod, procedura de acordare a statutului de gestiune financiară depinde adesea de decizii individuale ale APL, ceea ce creează inegalități între instituții cu profil și dimensiuni similare. Unele școli mari, care au capacitatea logistică și managerială de a administra direct mijloacele financiare, rămân în continuare fără autonomie, diminuând oportunitățile de planificare strategică, dezvoltare instituțională și gestionare flexibilă a bugetelor.

- Stabilirea în Cod a unui prag minim de 400 de elevi pentru atribuirea automată a statutului de instituție cu gestiune financiară autonomă ar contribui la:
- **îmbunătățirea utilizării resurselor financiare**, inclusiv prin posibilitatea realocării eficiente a fondurilor la nivelul instituției;
- **consolidarea responsabilității manageriale**, permițând directorilor să ia decizii rapide și adaptate necesităților specifice ale comunității școlare;
- **reducerea dependenței administrative de APL**, în special în localitățile unde capacitatea administrativă este limitată;
- **uniformizarea aplicării principiilor de autonomie financiară**, evitând discrepanțele teritoriale și tratamentele diferențiate;
- **stimularea performanței instituțiilor mari**, care, prin natura lor, gestionează fluxuri financiare semnificative și au necesități de dezvoltare mai complexe.

Instituțiile cu peste 400 de elevi reprezintă, în mod obișnuit, unități stabilizate, cu o capacitate managerială și administrativă consolidată, capabile să realizeze o planificare bugetară eficientă și să asigure utilizarea transparentă și responsabilă a resurselor. Completarea articolului 145 cu alineatul (4¹), care introduce în Cod prevederi explicite privind atribuirea automată a statutului de gestionar de buget pentru aceste instituții, ar consolida cadrul normativ existent, ar elimina ambiguitățile actuale și ar contribui la modernizarea mecanismelor de guvernare școlară.

În prezent, **939 de instituții de învățământ** sunt gestionari de buget, dispun de propriul contabil și își planifică și execută în mod autonom bugetul instituției, funcționând astfel în **regim de autogestiune financiară**. Totodată, **172 de instituții de învățământ** nu sunt gestionari de buget, acestea fiind deservite de contabilitatea organelor locale de specialitate în domeniul învățământului.

Dintre cele 172 de instituții, **47 au un efectiv de 400 sau mai mulți elevi**, 35 din mun. Chișinău și 12 din mun. Bălți. Odată cu trecerea acestor 47 de instituții la regim de autogestiune financiară, va fi necesară angajarea a **47 de contabili șefi** și aproximativ **47 de contabili**. În plus, în cazul instituțiilor cu un efectiv ce depășește **600 de elevi**, acestea vor avea dreptul să angajeze suplimentar **încă o unitate de contabil**, pentru a asigura gestionarea corectă și eficientă a bugetelor proprii. Toate cheltuielile necesare reorganizării și angajării specialiștilor vor fi acoperite din bugetul alocat instituțiilor respective, fără a necesita resurse financiare suplimentare de la bugetul de stat.

Prevederea privind trecerea la autogestiune financiară a instituțiilor cu peste 400 de elevi se va aplica începând cu 1 ianuarie 2027. Stabilirea termenului de aplicare începând cu 1 ianuarie 2027 este justificată prin necesitatea de a acorda instituțiilor de învățământ și autorităților publice locale timpul necesar pentru organizarea proceselor administrative și financiare, asigurarea resursei umane specializate, precum și adaptarea infrastructurii și a sistemelor informatice la noile responsabilități.

14. Asigurarea accesului la educație de calitate, consolidarea rețelei școlare și măsuri de sprijin pentru elevi și cadrele didactice (Articolul 145¹)

a. Demografia

Populația Republicii Moldova este în continuă scădere, începând de la mijlocul anilor 90. Scăderea se datorează unui cumul de factori, precum scăderea fertilității și creșterea emigrației. Această scădere se manifestă pregnant în numărul din ce în ce mai scăzut al populației de vârstă școlară și preșcolară, cu un efect important asupra sistemului de învățământ, care a fost dimensionat în perioada sovietică pentru o creștere continuă a populației (școlare).

Evoluția numărului de elevi reflectă această tendință demografică. Din 2000 până în 2024 numărul total de elevi încadrați instituțiile de învățământ primar și secundar general a scăzut cu 47%, de la 631,3 mii la 335,1 mii. Această scădere a fost mai pronunțată în mediul rural, unde numărul de elevi s-a redus cu 61%, de la 367 mii la 143,2 mii. În mediul urban, reducerea numărului de elevi în această perioadă a fost de 27% (figura 1)

Figura 1. Număr total de elevi în învățământul primar și secundar general, în mii (Sursa: BNS)

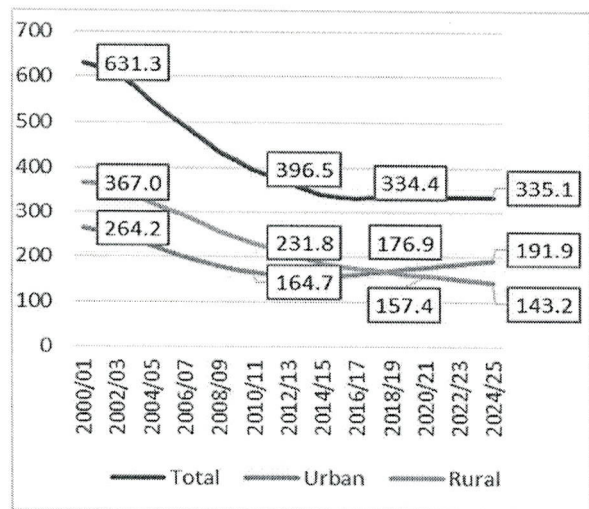
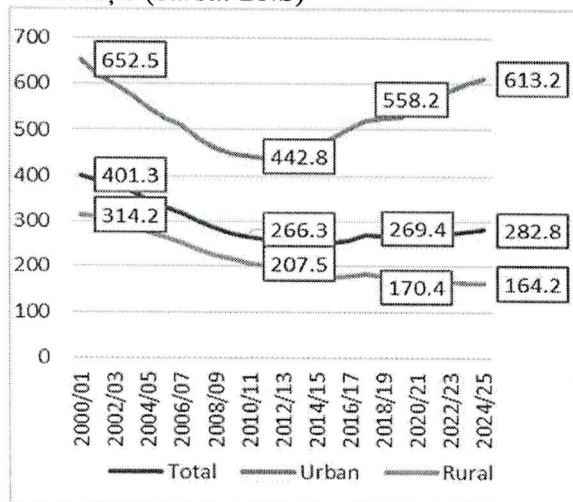

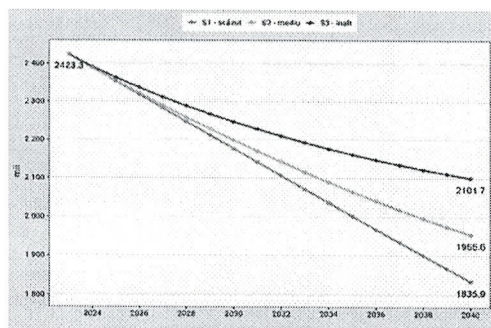
Figura 2. Dimensiunea medie a unei instituții de învățământ primar și secundar general, în elevi / instituție (Sursa: BNS)

Rețeaua școlară s-a ajustat doar parțial la această evoluție. La nivel național, numărul mediu de elevi per instituție a scăzut până în anul 2010, după care s-a stabilizat și a crescut ușor în ultimii ani datorită reorganizărilor efectuate. Însă această evoluție generală este consecința a două tendințe divergente: pe de o parte dimensiunea școlilor în mediul urban crește, iar pe de altă parte aceasta scade în mediul rural. Pe fondul urbanizării și mai ales a creșterii populației municipiului Chișinău, numărul mediu de elevi din instituțiile din mediul urban este în creștere în ultimii ani, în timp ce în mediul rural acest indicator este în continuă scădere din cauza existenței unui număr mare de instituții mici. Dacă în 2000 dimensiunea medie a unei instituții din mediul rural era de 314 elevi, în 2024 aceasta aproape că s-a înjumătățit, coborând la doar 164 elevi (figura 2).

Proгноza demografică elaborată de Institutul Național de Cercetări Economice (Centrul de Cercetări Demografice) al Academiei de Studii Economice din Moldova arată că numărul populației Republicii Moldova va continua să scadă până în anul 2040 (figura 3).

Figura 3. Dinamica numărului populației Republicii Moldova până în anul 2040

Sursa: Populația Republicii Moldova la orizontul anului 2040, Olga Gagauz et al., Ministerul Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova, Institutul Național de Cercetări Economice, Centrul Cercetări Demografice (2024)

În baza datelor din Sistemul Informațional Managementul Educației, a prognozei populației elaborate de INCE și a datelor recensământului populației din 2024, Ministerul Educației și Cercetării a elaborat prognoza numărului de elevi până în 2040. Conform scenariului mediu al evoluției demografice, numărul total de elevi din școlile din Republica Moldova va scădea cu 13% din 2025 până în 2030, cu 19% până în 2035 și cu 30% până în 2040. În municipiul Chișinău reducerea numărului de elevi va fi mai puțin pronunțată: 7% până în 2030, 13% până în 2035 și 24% până în 2040. Pe de altă parte, în restul țării scăderea va fi mai accentuată: 15% până în 2030, 22% până în 2035 și 32% până în 2040.

Numărul de elevi în învățământul primar se va reduce cu 15% din 2025 până în 2030 (-9% în municipiul Chișinău și -17% în restul țării), cu 23% până în 2035 (-17% în municipiul Chișinău și -25% în restul țării) și cu 32% până în 2040 (-28% în municipiul Chișinău și -33% în restul țării);

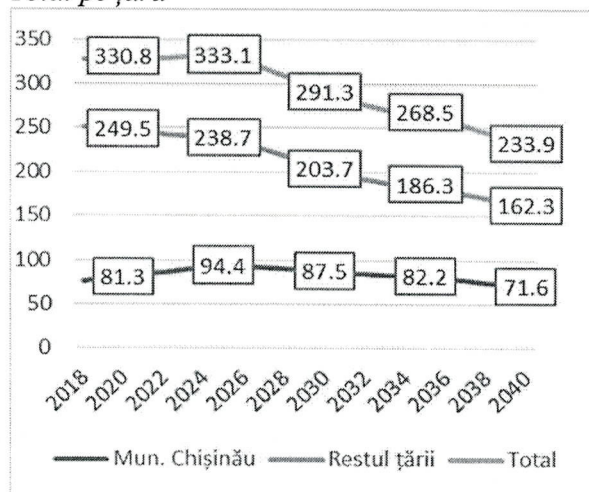
În învățământul gimnazial, numărul de elevi va scădea cu 13% din 2025 până în 2030 (-8% în municipiul Chișinău și -15% în restul țării), cu 21% până în 2035 (-16% în municipiul Chișinău și -23% în restul țării) și cu 31% până în 2040 (-27% în municipiul Chișinău și -32% în restul țării).

Pe de altă parte, în învățământul liceal este prognozată o creștere a numărului de elevi în următorii 10 ani: cu 5% din 2025 până în 2030 (+2% în municipiul Chișinău și +7% în restul țării), cu 8% până în 2035 (+11% în municipiul Chișinău și +5% în restul țării). După 2035 se așteaptă însă o scădere a numărului de elevi în licee, astfel încât în 2040 față de 2025 vor fi cu 12% mai puțini elevi (-2% în municipiul Chișinău, -18% în restul țării).

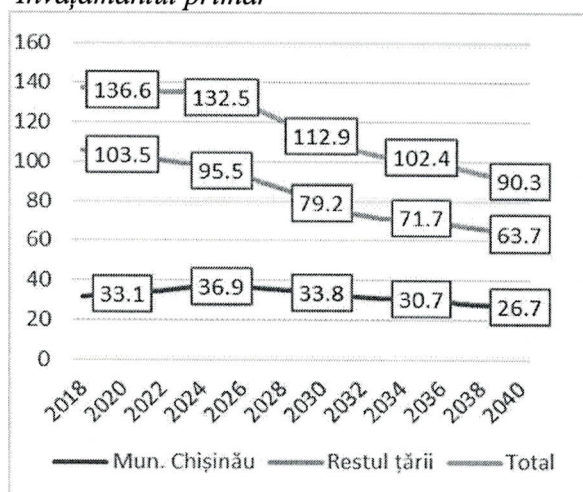
În profil teritorial, cele mai semnificative reduceri ale numărului de elevi până în anul 2030 sunt prognozate în raioanele Ocnița (-27%), Șoldănești (-20%), Glodeni, Sângerei (-19%), Cimișlia, Edineț, Florești, Orhei și Soroca (-18%). Până în 2035, cele mai accentuate reduceri ale numărului de elevi sunt așteptate la Șoldănești (-33%), Ocnița (-30%), Ialoveni (-29%), Glodeni (-28%), Sângerei și Taraclia (-26%). La orizontul anului 2040, scăderea numărului de elevi pe raioane este prognozată între 22% (Hâncești) și 43% (Șoldănești)

Figurile 4-7. Evoluția și prognoza numărului de elevi

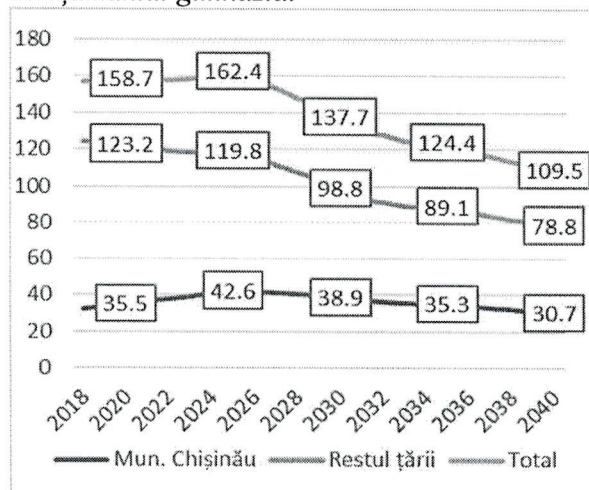
Total pe țară

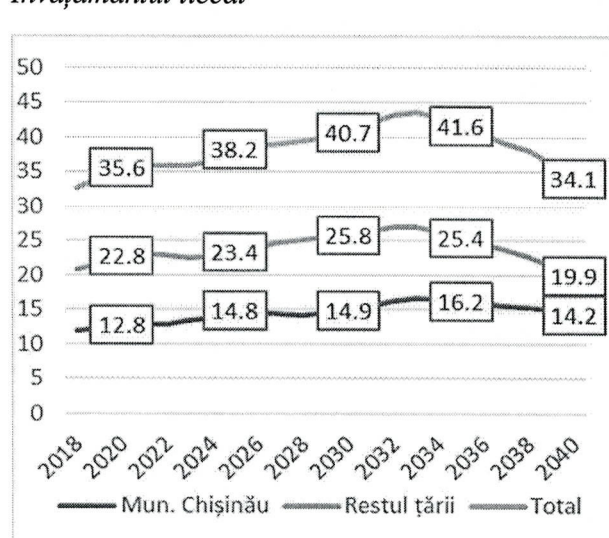
Învățământul primar

Învățământul gimnazial

Învățământul liceal

Sursa: Prognoză elaborată de MEC în baza datelor din Sistemul Informațional Managementul Educației, a prognozei populației elaborate de INCE (scenariul mediu) și a datelor recensământului populației din 2024.

Tabel 1. Prognoza evoluției numărului de elevi

	până în 2030				până în 2035				până în 2040			
	primar	gimnazial	liceal	total	primar	gimnazial	liceal	total	primar	gimnazial	liceal	total
ANENII NOI	-16%	-17%	24%	-12%	-25%	-26%	20%	-20%	-34%	-34%	-10%	-31%
BĂLȚI	-15%	-15%	6%	-12%	-21%	-22%	3%	-18%	-32%	-32%	-14%	-29%
BASARABEASCA	-18%	-20%	15%	-16%	-21%	-25%	0%	-21%	-30%	-33%	-25%	-31%
BRICENI	-19%	-19%	4%	-16%	-29%	-28%	0%	-24%	-36%	-36%	-18%	-34%
CAHUL	-18%	-18%	15%	-14%	-29%	-30%	15%	-25%	-37%	-38%	-15%	-35%
CĂLĂRASI	-16%	-17%	46%	-13%	-19%	-21%	41%	-16%	-28%	-30%	19%	-26%
CANTEMIR	-16%	-16%	4%	-15%	-26%	-26%	0%	-25%	-34%	-34%	-24%	-34%
CĂUȘENI	-16%	-17%	0%	-14%	-27%	-27%	2%	-23%	-35%	-36%	-18%	-33%
CHIȘINĂU	-10%	-10%	0%	-8%	-18%	-19%	9%	-14%	-29%	-29%	-5%	-25%
CIMIȘLIA	-17%	-18%	-20%	-18%	-15%	-17%	-18%	-16%	-25%	-27%	-28%	-26%
CRULENI	-17%	-17%	13%	-14%	-20%	-20%	13%	-17%	-29%	-29%	-14%	-28%
DONDUȘENI	-17%	-17%	16%	-15%	-25%	-25%	18%	-22%	-32%	-33%	-14%	-31%
DROCHIA	-20%	-21%	10%	-17%	-27%	-27%	4%	-23%	-35%	-36%	-23%	-34%
DUBĂSARI	-12%	-13%	33%	-6%	-23%	-24%	1%	-20%	-30%	-31%	-22%	-29%
EDINEȚ	-19%	-19%	-8%	-18%	-25%	-25%	-8%	-23%	-32%	-34%	-24%	-32%
FĂLEȘTI	-16%	-16%	8%	-14%	-24%	-24%	4%	-22%	-32%	-33%	-12%	-31%
FLOREȘTI	-18%	-20%	-14%	-18%	-22%	-24%	-22%	-23%	-30%	-33%	-43%	-32%
GLODENI	-22%	-22%	19%	-19%	-30%	-32%	17%	-28%	-38%	-40%	-22%	-38%
HÎNCEȘTI	-9%	-10%	11%	-8%	-12%	-13%	4%	-11%	-22%	-23%	-10%	-22%
IALOVENI	-15%	-15%	8%	-12%	-34%	-35%	12%	-29%	-43%	-43%	-15%	-39%
LEOVA	-14%	-16%	38%	-11%	-20%	-22%	25%	-18%	-28%	-31%	-4%	-28%
NISPORENI	-20%	-21%	21%	-16%	-23%	-25%	33%	-18%	-31%	-34%	-8%	-30%
OCNITA	-28%	-29%	-1%	-27%	-32%	-31%	-9%	-30%	-40%	-38%	-40%	-39%
ORHEI	-18%	-18%	-14%	-18%	-24%	-24%	-12%	-23%	-32%	-32%	-34%	-33%
REZINA	-18%	-19%	29%	-14%	-29%	-31%	29%	-24%	-36%	-38%	-4%	-34%
RÎȘCANI	-17%	-17%	13%	-15%	-21%	-21%	7%	-19%	-29%	-30%	-12%	-28%
SÎNGEREI	-22%	-22%	20%	-19%	-29%	-29%	16%	-26%	-36%	-37%	-19%	-36%
ȘOLDĂNEȘTI	-26%	-25%	41%	-20%	-39%	-40%	42%	-33%	-45%	-46%	-12%	-43%
SOROCA	-19%	-20%	0%	-18%	-25%	-26%	14%	-23%	-33%	-35%	-19%	-33%
ȘTEFAN VODĂ	-18%	-18%	30%	-16%	-25%	-24%	25%	-22%	-33%	-33%	-12%	-32%
STRĂȘENI	-18%	-19%	18%	-15%	-25%	-26%	16%	-21%	-34%	-35%	-12%	-32%
TARACLIA	-15%	-17%	19%	-12%	-31%	-32%	14%	-26%	-39%	-40%	-13%	-36%
TELENEȘTI	-16%	-16%	30%	-14%	-18%	-18%	26%	-17%	-27%	-28%	12%	-26%
UNGHENI	-17%	-18%	9%	-15%	-21%	-23%	11%	-19%	-30%	-32%	-10%	-29%
UTA GAGAUZIA	-15%	-15%	14%	-12%	-29%	-30%	11%	-25%	-38%	-38%	-10%	-35%

Sursa: Prognoză elaborată de MEC în baza datelor din Sistemul Informațional Managementul Educației, a prognozei populației elaborate de INCE (scenariul mediu) și a datelor recensământului populației din 2024.

În acest context, rețeaua școlară trebuie să se adapteze la evoluțiile demografice viitoare. Recentele reorganizări au atenuat din impactul tendințelor demografice asupra capacității sistemului educațional de a asigura învățământ de calitate, însă impactul negativ se face în continuare resimțit în școlile mici.

b. Rezultatele școlare precare ale școlilor mici

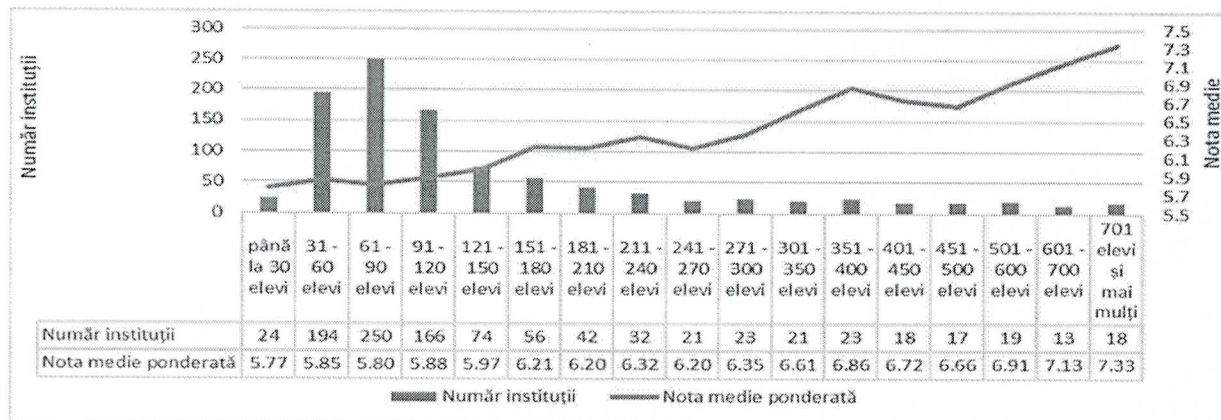
În Republica Moldova există o corelare directă între performanțele școlare și dimensiunea școlilor. Această corelare se confirmă în fiecare an și are cauze fundamentale: în școlile mici sunt frecvente situațiile în care profesorii predau mai multe discipline în afara specializării lor, iar elevii au acces redus la activități extracurriculare, laboratoare sau opțiuni de aprofundare curriculară.

Cel mai bun indicator care ilustrează corelarea dintre performanța școlară și dimensiunea școlilor este rezultatul examenelor de absolvire a gimnaziului. În anul 2025, nota medie la examenele de absolvire pentru

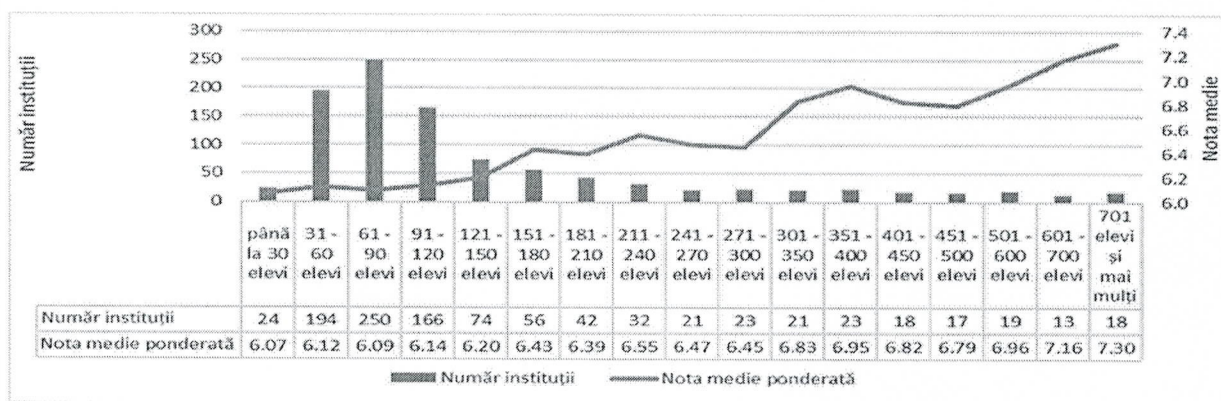
școlile cu 30 și mai puțini elevi în clasele gimnaziale a fost 5,77, pe când nota medie în școlile mari, unde sunt peste 600 elevi în clasele gimnaziale, a fost de peste 7,1. Această corelare se verifică pe toate disciplinele la care elevii susțin examene de absolvire: matematică, istorie și limba și literatura română.

Figurile 8-12. Corelarea dintre dimensiunea școlilor și nota medie la examenele de absolvire a gimnaziului (după numărul de elevi în clasele gimnaziale)

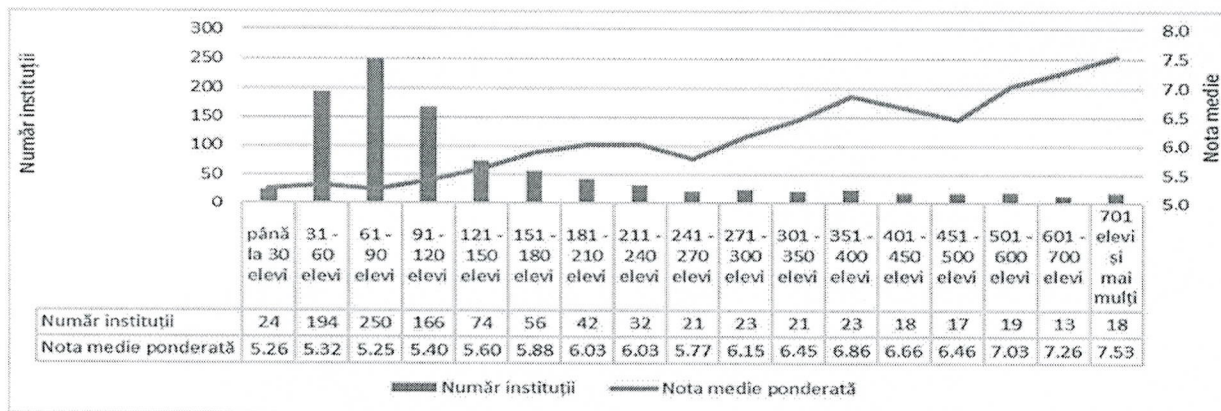
Nota medie totală

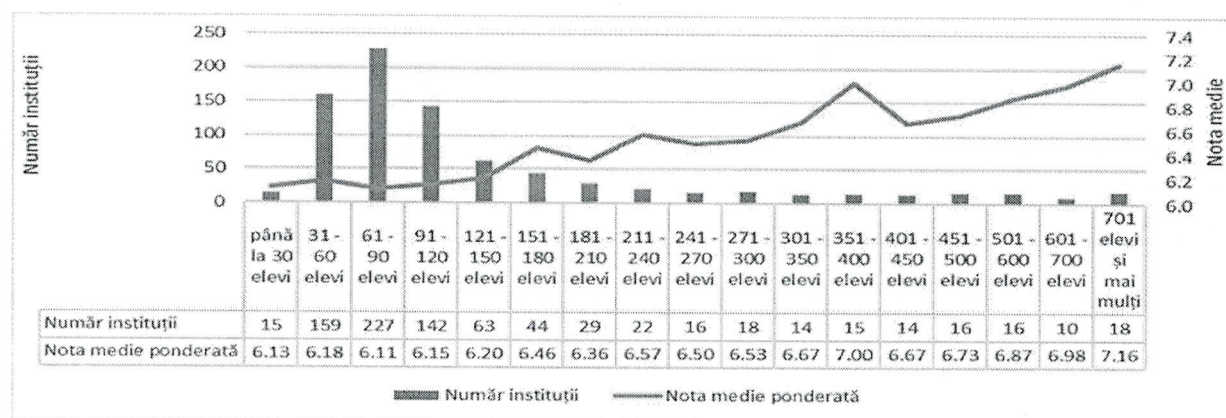

Nota medie Istorie

Nota medie Matematică

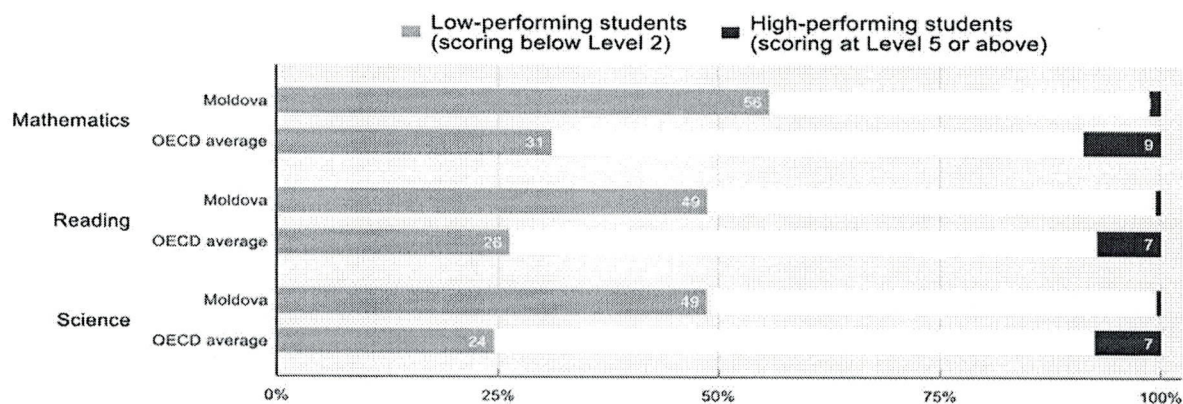

Sursa: MEC, SIME.

Aceste discrepanțe între rezultatele școlilor în funcție de dimensiune explică, cel puțin parțial, și scorurile mici înregistrate de Republica Moldova la testele PISA. Rezultatele acestor teste din 2010 până în 2022 arată că elevii din Republica Moldova au scoruri mai joase decât țările OECD la toate cele trei probe (matematică, citire, științe), aflându-se pe o tendință de îmbunătățire, dar încă departe de medie. Dacă rezultatele pentru matematică s-au păstrat aproximativ la fel față de 2018, cele la citire și științe arată o descreștere, deși deasupra nivelului din 2010. Proporția elevilor care se situează sub nivelul 2 (performanțe scăzute) este încă ridicată (49% la citire și științe și 56% la matematică). De exemplu, la matematică, doar 44% dintre elevi pot interpreta sau recunoaște cum o situație simplă poate fi reprezentată matematic.[DP1] [DP2]

Figura 13. Rezultate la testele PISA pentru R. Moldova comparat cu media OECD

Note: Numbers inside the figure correspond to percentages.

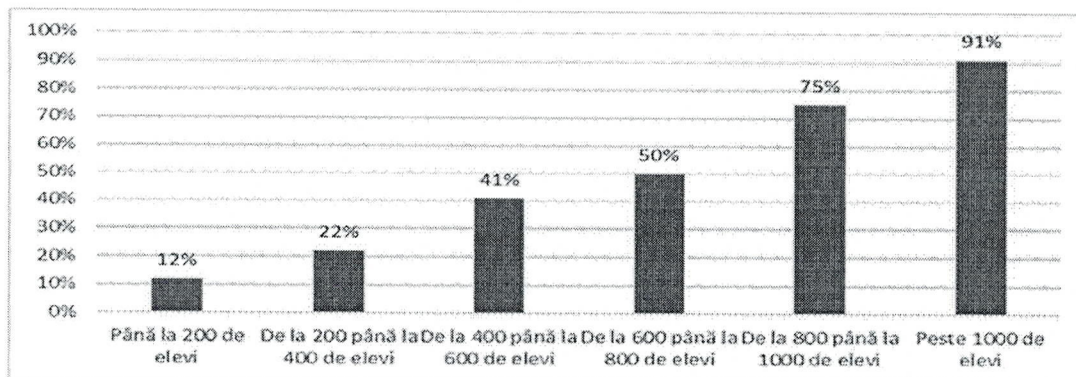
Source: OECD, PISA 2022 Database, Tables I.B1.3.1, I.B1.3.2 and I.B1.3.3.

Sursa: Raportul PISA pentru Moldova

Această medie națională ascunde o inechitate profundă generată de fragmentarea rețelei școlare. Analiza detaliată a datelor PISA relevă un decalaj dramatic între performanțele elevilor din școlile mari, situate de regulă în mediul urban, și cele ale elevilor din școlile mici din mediul rural. Diferența de punctaj între acești elevi echivalează, conform metodologiei OECD, cu aproximativ 3 ani de școlarizare. Altfel spus, un elev

dintr-o școală mică, cu resurse limitate și deficit de cadre didactice calificate, se află, la vârsta de 15 ani, la nivelul de cunoștințe al unui elev de clasa a VI-a sau a VII-a dintr-o școală performantă.

Figura 14. Procentul de instituții care ating nivelul minim de competență la PISA matematică dezagregate pe numărul de elevi din instituție

Datele prezentate în diagramă evidențiază o ruptură educațională profundă între școlile mici și cele mari. Analizând ponderea instituțiilor care ating standardele minime de competență la matematică (conform PISA), se observă că fragmentarea rețelei școlare este un factor direct al sub-performanței. Un elev înscris într-o școală mare (cu peste 400 de elevi) are o probabilitate de 3,4 ori mai mare să beneficieze de un proces educațional calitativ (care să atingă standardele PISA) comparativ cu un elev dintr-o școală mică (până la 200 elevi).

c. Structura rețelei școlare actuale

La situația din octombrie 2025, 129 școli din Republica Moldova (11% din total) au până la 60 de elevi, iar 252 școli (21,5%) au până la 90 de elevi. Majoritate școlilor foarte mici, cu cel mult 30 de copii, sunt școli primare sau școli primare – grădiniță.

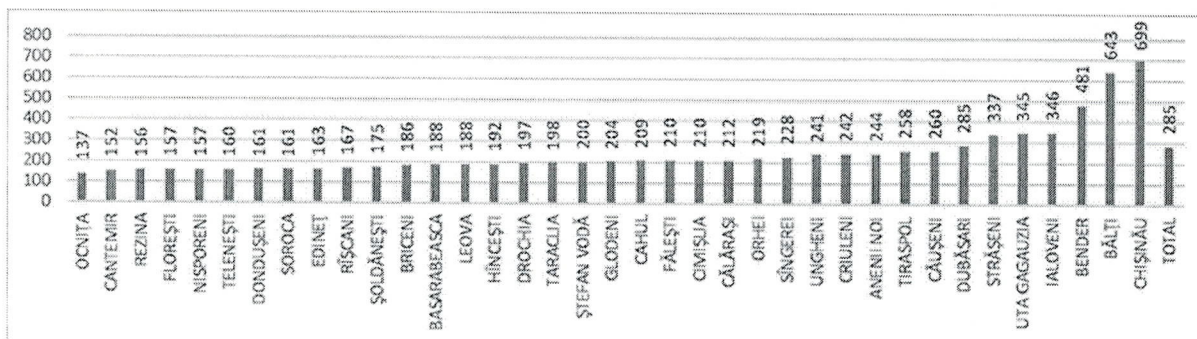
Tabel 2. Distribuția școlilor după numărul de copii

Interval elevi	Școli total	Gimnaziu	Gimnaziu-grădiniță	Liceu	Școală primară	Școală primară-grădiniță	Școli speciale
0 - 10 elevi	12	0	0	0	3	9	0
11 - 20 elevi	24	0	1	0	8	15	0
21 - 30 elevi	25	4	2	0	6	13	0
31 - 40 elevi	14	7	1	1	2	3	0
41 - 50 elevi	19	15	1	2	1	0	0
51 - 60 elevi	35	25	5	4	0	0	1
61 - 90 elevi	123	97	18	7	1	0	1
91 - 120 elevi	164	146	8	5	1	1	3
121 - 150 elevi	130	118	3	6	0	2	1
151 - 180 elevi	110	99	1	10	0	0	0
181 - 210 elevi	78	61	4	12	1	0	0
211 - 240 elevi	53	37	0	14	2	0	0
241 - 270 elevi	39	24	0	12	1	2	0
271 - 300 elevi	28	16	1	10	1	0	0
301 - 350 elevi	42	17	0	23	2	0	0
351 - 400 elevi	38	12	0	23	2	1	0
401 - 500 elevi	53	14	0	34	5	0	0
501 - 600 elevi	37	1	0	34	2	0	0
600+ elevi	146	3	0	139	3	0	0

Sursa: MEC, SIME.

Reorganizările efectuate în ultimile decenii **nu au respectat principiile uniforme la nivel național**, ceea ce a condus la inegalități pronunțate în profil teritorial. În timp ce în unele raioane, precum Strășeni sau Ialoveni, numărul mediu de elevi per instituție de învățământ depășește 330, în raionul Ocnița media este de doar 137, iar la Cantemir, Rezina, Florești, Nisporeni și Telenești aceasta este între 150 și 160.

Figura 15. Numărul mediu de elevi per instituție de învățământ, pe raioane

Sursa: MEC, SIME.

Situația actuală reflectă **decalaje importante între mediul urban și cel rural**. În zonele rurale, 17% dintre gimnazii nu îndeplinesc cerința minimă de 5 clase complete, pe când această situație afectează doar 5% dintre școlile urbane. Această structură fragmentată limitează oportunitățile de învățare ale elevilor din sate, unde clasele reunesc adesea copii de vârste diferite sau efective foarte mici, împiedicând interacțiunea normală între elevi și oportunitățile de lucru în colectiv.

Deși deficitul de cadre didactice s-a redus în ultimii 4 ani pe fundalul reorganizării rețelei, acesta rămâne o problemă semnificativă care nu va putea fi rezolvată menținând rețeaua actuală, chiar dacă se vor intensifica eforturile pentru a atrage tinerii specialiști.

d. Asigurarea cu transport școlar

Este de menționat că, în Republica Moldova, **transportul școlar** este organizat ca serviciu public gratuit pentru elevii care învață în altă localitate decât cea de domiciliu sau parcurg distanțe mari până la școală. Cadrul legal permite atât utilizarea autobuzelor școlare proprii ale APL și ale instituțiilor de învățământ, cât și contractarea serviciilor de transport de la operatori privați, inclusiv atunci când în localitate există școală, dar elevii optează, din motive obiective, pentru o altă instituție. De asemenea, este reglementată funcția de însoțitor de autobuz și se acordă sporuri pentru cadrele didactice implicate în însoțirea elevilor, în vederea asigurării siguranței pe traseu.

În 2025, transportarea elevilor a fost realizată pentru 460 de instituții de învățământ, elevii fiind transportați din aproximativ 1127 localități. Dintre aceștia, peste 700 sunt transportați la grădinițe, circa 20.400 la gimnaziu și peste 3.300 la liceu. Transportarea elevilor este asigurată de 475 autobuze școlare și 95 de unități de transport folosite prin contract cu agenți transportatori.

În ultimii ani, Guvernul și MEC, cu sprijinul partenerilor externi (în special Guvernul României și proiecte finanțate de parteneri internaționali), au continuat modernizarea flotei. În 2024-2025 au fost achiziționate 69 de microbuze școlare prin licitație națională, iar 10 microbuze noi au fost obținute din donație de la UE. În 2025, încă 23 de autobuze achiziționare în premieră din bugetul public se vor alătura flotei naționale. Totodată, pentru anul 2026 au fost planificate alte 60 mln. de lei din centralizatorul MEC pentru achiziționarea a circa 50 de autobuze școlare noi. Aceste investiții completează programele anterioare

de dotare cu autobuze școlare și reduc numărul copiilor care parcurg distanțe mari pe jos până la școală, în special în mediul rural.

e. Asigurarea cu cadre didactice

Personalul didactic reprezintă principalul factor al decalajului dintre școlile mici și școlile mari. Școlile rurale mici se confruntă frecvent cu dificultăți în atragerea și menținerea profesorilor calificați. Numărul redus de elevi descurajează mulți profesori să profeseze în aceste instituții. Ca urmare, în multe școli rurale mici același profesor predă mai multe materii, inclusiv discipline în afara pregătirii sale de bază, ceea ce afectează calitatea educației oferite. În schimb, școlile cu un număr mai mare de elevi își pot permite angajarea de profesori pe specialități, ceea ce conduce la o calitate superioară a predării. Pe lângă cadrele didactice, există diferențe semnificative și la nivelul resurselor educaționale suplimentare: laboratoare științifice, cabinete de informatică, biblioteci bine dotate și activități extracurriculare variate. Aceste facilități sunt mult mai prezente în școlile mai mari, în timp ce în multe școli mici lipsesc laboratoarele moderne, conectivitatea digitală și oportunitățile extracurriculare, accentuând decalajul de oportunități educaționale.

f. Necesitatea prevederii unor măsuri de sprijin mai robuste pentru elevi, părinți și cadrele didactice

Cu referire la acordarea **sprijinului financiar de 1000 de lei**, menționăm că, începând cu 1 septembrie 2024, în baza Hotărârii Guvernului nr. 506/2024, a fost introdus mecanismul de acordare a alocației pentru creșterea accesului la studii de calitate, în valoare de 1 000 de lei lunar pentru fiecare elev. Alocația este destinată copiilor care se transferă dintr-o școală publică cu mai puțin de 50 de elevi într-o instituție publică de învățământ primar sau secundar (ciclul I și II) cu un număr mai mare de elevi și cu condiții educaționale superioare, contribuind astfel la asigurarea accesului real la educație de calitate. Conform regulamentului aprobat, alocația se oferă pe o perioadă de doi ani, exceptând lunile iunie–august, este neimpozabilă și se achită direct părinților sau reprezentanților legali, prin Poșta Moldovei sau prin orice metodă disponibilă în sistemul guvernamental MPay. Lista școlilor eligibile (cu mai puțin de 50 de elevi) este actualizată anual de Ministerul Educației și Cercetării, în baza datelor raportate în SIME la data de 1 octombrie.

La moment, **662 de elevi** beneficiază de această alocație, ceea ce confirmă impactul pozitiv al măsurii asupra mobilității școlare, reducerii riscului de abandon și orientării elevilor către instituții cu infrastructură și servicii educaționale mai dezvoltate. Mecanismul sprijină în mod direct familiile, reduce presiunea financiară asociată transportului și altor costuri suplimentare și contribuie la consolidarea unui parcurs educațional sigur și predictibil pentru copiii din localitățile mici.

Această intervenție reprezintă un pas important în direcția eficientizării rețelei școlare și a creșterii echității în sistemul educațional, facilitând accesul elevilor din mediile rurale la oportunități de învățare mai bune. De aceea, elevii din instituțiile care vor fi reorganizate vor putea și ei beneficia de același suport financiar.

La moment, prin HG 506/2024 cu privire la aprobarea Regulamentului privind modul de acordare a alocației pentru creșterea accesului la studii de calitate, la înscrierea elevului într-o instituție publică de învățământ primar și secundar (ciclul I și ciclul II) cu un număr mai mare de 50 de elevi, familia beneficiază de o alocație pentru sporirea accesului la educație de calitate, care se acordă lunar, în mărime de 1 000 de lei per elev, pe un termen de doi ani.

Prin pct. 5 a Anexei nr.2 din HG 868/2014 privind finanțarea în bază de cost standard per elev a instituțiilor de învățământ primar și secundar (ciclul I și II) din subordinea autorităților publice locale de nivelul al doilea, din mijloacele financiare din componenta unității administrativ-teritoriale se pot direcționa resurse financiare pentru finanțarea cheltuielilor ce țin de transportarea elevilor la și de la școală, precum și compensarea cheltuielilor de transport ale cadrelor didactice pentru deplasarea în instituțiile de învățământ

din altă localitate decât cea de reședință pe distanțe ce depășesc 2 km în scopul desfășurării activității didactice.

Cu toate acestea, aceste garanții nu sunt reglementate la nivel de Cod, precum și nu sunt instituite mecanisme de compensare și sprijin pentru elevii relocați și pentru personalul afectat de reorganizare în cazul în care la nivel de raion nu se identifică un loc de lucru în baza calificării (alocații lunare pentru elevi, compensarea transportului, indemnizații de relocare), nici obligația MEC de a publica anual lista instituțiilor ce necesită reorganizare și a măsurilor aplicate. Această lipsă de măsuri de protecție socială amplifică rezistența comunităților la reforme și creează riscuri de abandon școlar și pierdere de cadre didactice, în special în mediul rural. În absența unor garanții clare, familiile își exprimă temeri privind costurile suplimentare, iar profesorii se confruntă cu incertitudini profesionale care afectează stabilitatea școlilor. Lipsa unor mecanisme obligatorii de informare publică afectează încrederea în procesul decizional, alimentând percepția că reorganizările se fac arbitrar. În consecință, implementarea reformei rețelei școlare devine mai dificilă, iar comunitățile rămân vulnerabile în fața schimbărilor demografice și educaționale. Pentru a depăși aceste blocaje, este necesară instituirea unor măsuri clare de sprijin și a unui proces de comunicare transparent, prevăzute direct în Codul educației.

Noua reglementare va oferi comunităților siguranța că reorganizarea se face cu măsuri de sprijin pentru familii și cadrele didactice, într-o manieră predictibilă și echitabilă. În același timp, sistemul va deveni mai eficient și mai orientat spre calitate, prin asigurarea unor condiții moderne de învățare pentru toți copiii, indiferent de localitate.

g. Concluzii privind necesitatea intervenției legale

Necesitatea introducerii unor prevederi legale imperative privind reorganizarea instituțiilor publice de învățământ general cu număr redus de elevi reiese din situația actuală a rețelei școlare, caracterizată prin subutilizare masivă, disparități regionale accentuate și rezultate școlare inegale între instituții și în general slabe la nivel național.

În școlile mici, procesul educațional nu poate atinge standardele minime de calitate, din cauza:

- imposibilității asigurării unui corp profesoral complet și specializat;
- necesității ca profesorii să predea discipline în afara specializării;
- lipsei infrastructurii educaționale esențiale (laboratoare, activități extracurriculare, acces la tehnologie).

Instituțiile cu efective foarte mici nu pot oferi un proces educațional complet, diversificat și stabil. Acestea nu dispun de suficiente cadre didactice specializate, nu pot acoperi integral curriculumul și nu pot asigura un mediu de învățare comparabil cu cel din instituțiile de dimensiuni adecvate. Reorganizarea școlilor subdimensionate este necesară pentru a oferi fiecărui elev acces la predare specializată, resurse educaționale moderne și un climat școlar favorabil performanței.

Menținerea instituțiilor subpopulate generează costuri fixe disproporționate în raport cu numărul de elevi. Resursele financiare, umane și logistice rămân blocate în structuri neviabile, reducând capacitatea sistemului de a investi în infrastructură, digitalizare, laboratoare, transport școlar și formarea cadrelor didactice. Reorganizarea rețelei permite eliberarea acestor resurse și redirectionarea lor către domenii cu impact direct asupra calității învățământului.

În absența unor criterii legale obligatorii, fiecare consiliu raional a aplicat propriile standarde în procesul de reorganizare, ceea ce a generat diferențe semnificative între raioane. Unele administrații au gestionat responsabil optimizarea rețelei, în timp ce altele au menținut status quo-ul, perpetuând funcționarea unor instituții neviabile. Această situație a produs șanse inegale pentru copii, în funcție de raionul în care își

desfășoară studiile, și a împiedicat statul să asigure un nivel uniform de calitate. Introducerea unor criterii imperative și aplicarea lor unitară este necesară pentru garantarea echității și coerenței la nivel național.

În context, soluția propusă de Ministerul Educației și Cercetării prin art. 145¹ pentru reforma rețelei școlare pornește din angajamentul ferm de a asigura fiecărui elev acces la o educație de calitate, indiferent de mediul în care trăiește, și din dorința de a păstra în fiecare sat o unitate de învățământ funcțională. Pentru a menține această prezență educațională în comunități și pentru a oferi copiilor condiții moderne de învățare, Ministerul promovează modelul **complexului educațional școală primară–grădiniță**.

15. Administrarea căminelor din gestiunea instituțiilor de învățământ (Articolul 146)

Propunem completarea articolului 146 cu un alineat nou 2¹ prin care să fie reglementat că gestionarea și administrarea căminelor aflate în gestiunea instituțiilor de învățământ, care fac parte din domeniul public al statului, proprietate publică, se va realiza în modul stabilit de Guvern. Prevederea va permite promovarea unei hotărâri care să reflecte specificul căminelor din gestiunea instituțiilor de învățământ, diferit de prevederile comune ale Hotărârii Guvernului nr. 1055/2016 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de evidență a persoanelor care necesită acordarea spațiului locativ în cămine și modul de folosire și administrare a căminelor.

Motivația principală a prevederii menționate derivă din natura juridică a căminelor studențești/de elevi și din rolul statului în asigurarea condițiilor pentru educație. Urmează ca prin hotărâre de Guvern să fie stabilite principiile de administrare a căminelor instituțiilor de învățământ, condițiile de gestionare a acestor spații, modalitatea de cazare, cuantumul și modul de stabilire a tarifelor de cazare. Astfel că, se va sublinia atât natura de utilitate publică a imobilelor respective, cât și asigurarea unei administrări eficiente și echitabile, în concordanță cu politicile din domeniul educației.

16. Contribuția de 5% pentru internaționalizarea instituțiilor publice de învățământ superior (Articolul 150)

În contextul aderării la UE a Republicii Moldova, se impune necesitatea promovării dimensiunii europene și internaționale a sistemului învățământului superior din țara noastră, respectiv crearea unui mecanism financiar centralizat și sustenabil, destinat promovării brandului de țară în educație, atragerii studenților străini și integrării universităților în spațiul educațional european și global. Instituțiile publice de învățământ superior sunt fondate de stat. Guvernul, prin Ministerul Educației și Cercetării, are dreptul și misiunea de a stabili direcțiile strategice de gestionare a resurselor financiare în scopul atingerii unor obiective naționale majore, precum este internaționalizarea.

Universitățile au autonomie în gestionarea resurselor proprii, însă internaționalizarea este o **politică de stat**. Contribuția de 5% reprezintă o cotizație de participare a universităților la un beneficiu comun. Virarea cotei de 5% sprijină crearea unui ecosistem național atractiv, care, pe termen lung, ajută toate universitățile să adere la alianțe europene, să participe la târguri educaționale, ridicând prestigiul întregului sistem de învățământ superior național. Aceste fonduri vor asigura participarea la târgurile educaționale internaționale prin acoperirea costurilor de închiriere spațiu, logistică, materiale promoționale de țară etc., aderarea la **Alianțele Universitare** pentru plata cotizațiilor de membru în rețele europene (ex: *European University Association*) oferite universităților care nu și le permit, dar au potențial.

Suma va fi încadrată ca *transfer cu destinație specială* în bugetul MEC, strict pentru capitolul „Internaționalizarea instituțiilor de învățământ superior”. Ministerul preia sarcina administrativă și diplomatică (acorduri bilaterale, recunoașterea diplomelor, regimul vizelor), servicii de care beneficiază direct universitățile. Instituirea cotei de 5% se încadrează în limitele prerogativelor statului de a coordona strategic sistemul de învățământ superior.

17. Management educațional și cultura organizațională în școli

În prezent, Codul educației nu reglementează în mod distinct regimul contractelor directorilor adjuncți ai instituțiilor de învățământ general. Deși organizarea concursurilor publice pentru funcțiile de conducere este prevăzută încă din 2014, odată cu adoptarea Codului educației (art. 50, alin (5)), lipsa unei prevederi privind **încetarea de drept a contractelor încheiate pe perioadă nedeterminată** generează un tratament neuniform și discriminatoriu: unii directori adjuncți sunt selectați prin concurs, în timp ce alții își păstrează funcția fără limită de timp, fără evaluare competitivă și fără implicarea directorului în formarea echipei manageriale. Această situație favorizează stagnarea managerială și reduce șansele cadrelor didactice performante de a accede în funcții de conducere.

De asemenea, această lacună afectează profesionalizarea managementului școlar, limitează cultura de leadership participativ și responsabil și poate perpetua practici de cooptare informală, în detrimentul meritocrației și al responsabilității manageriale.

Datele statistice confirmă caracterul structural al problemei: din totalul celor **1753 persoane** angajate pe funcții de director adjunct, doar **597 (34,06%)** sunt angajate prin concurs, în timp ce **683 (38,96%)** dețin funcția **pe perioadă nedeterminată**, fără un orizont clar de reevaluare. Alte **473 persoane (26,97%)** exercită funcția în regim de **interimat până la concurs**, iar durata excesivă a acestor interimate subminează caracterul temporar al funcției: **101** sunt în interimat de **2–4 ani**, **60** de **5–10 ani**, **8** de **11–15 ani**, iar **5** depășesc **15 ani** de interimat.

În plus, structura de vârstă indică un blocaj în reînnoirea managerială: **308 adjuncți** sunt în funcție de peste **10 ani**; **90 persoane (5,13%)** au vârsta de **65+ ani**, dintre care **35 (39%)** angajate pe perioadă nedeterminată și **26 (29%)** prin cumul intern. Cel mai vârstnic director adjunct are **80 de ani**, angajat pe perioadă nedeterminată. De asemenea, **148 de persoane** se află în categoria pre-pensionară (61–64 ani): **76** angajate pe perioadă nedeterminată, **30** în interimat și **42** prin concurs.

Această realitate confirmă necesitatea unei intervenții legislative care să asigure coerență, echitate și profesionalizare în ocuparea funcțiilor de director adjunct. Introducerea unei prevederi privind încetarea de drept a contractelor pe perioadă nedeterminată, aplicarea uniformă a concursurilor publice pentru toate funcțiile de conducere și reglementarea clară a statutului interimatului vor crea un cadru meritocratic, predictibil și transparent, favorabil consolidării culturii organizaționale și performanței manageriale în instituțiile de învățământ general.

18. Recunoașterea și echivalarea calificărilor didactice (alin. (7) a Art. II din proiectul de lege)

La moment, Codul nu acoperă suficient situațiile în care cadrele didactice au obținut calificări la diferite niveluri ale învățământului profesional tehnic sau superior după intrarea în vigoare a Codului. Nu este clar reglementată relația dintre drepturile dobândite la momentul admiterii la studii (în funcție de cadrul normativ de atunci) și drepturile conferite prin actul de studii la finalizarea programului.

Această ambiguitate limitează flexibilitatea și permeabilitatea calificărilor, creând bariere în mobilitatea verticală și orizontală a cadrelor didactice și afectând principiul învățării pe tot parcursul vieții. Lipsa unei metodologii de echivalare explicit prevăzute în Cod împiedică o recunoaștere transparentă și previzibilă a calificărilor, inclusiv în contextul armonizării cu standardele europene.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul de Lege pentru modificarea Codului educației al Republicii Moldova nr. 152/2014 propune un set amplu de ajustări normative, menite să modernizeze cadrul legal în domeniul educației generale, profesionale tehnice și al învățământului superior, precum și să consolideze calitatea, echitatea și eficiența sistemului educațional. Modificările reflectă prioritățile actuale ale politicilor educaționale, tendințele internaționale și necesitatea asigurării unui cadru normativ coerent și funcțional.

Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi:

1. Actualizarea și completarea terminologiei de bază

Proiectul introduce și revizuieste mai multe noțiuni din art. 3 al Codului, cu scopul clarificării și uniformizării cadrului conceptual:

- redefinirea noțiunii de clase cu predare simultană, stabilind cadrul normativ de organizare;
- actualizarea definiției evaluării criteriale prin raportare la competențe, descriptori și calificative;
- introducerea noțiunilor: discipline obligatorii, discipline la alegere și discipline opționale, pentru a reflecta structura modernizată a planului-cadru;
- instituirea noțiunii de standarde de evaluare pe niveluri, pentru evaluarea coerentă a competențelor elevilor;
- alinierea terminologică la Cadrul Național al Calificărilor.

Elemente noi: clarificarea rolului disciplinelor, definirea standardelor naționale de evaluare, completarea planului-cadru cu componente obligatorii, la alegere și opționale.

2. Consolidarea echității și flexibilității în accesul la educație

Se introduce alin. (7¹) la art. 9, care instituie obligația statului de a asigura:

- integrarea copiilor reveniți din diaspora și a copiilor străini,
- dezvoltarea competențelor de comunicare în limba română,
- organizarea programelor de integrare lingvistică conform cadrului stabilit de MEC.

Element de noutate: reglementarea explicită a mecanismului de integrare lingvistică pentru copiii reveniți și copiii străini.

3. Modernizarea sistemului de evaluare în învățământul general

Modificările vizează:

- introducerea standardelor naționale de evaluare pe niveluri ca bază pentru aprecierea progresului elevilor (art.16, art. 44 alin. (1) și (3));
- scopul evaluării – sprijinirea progresului în funcție de standarde (art.40, art.44);
- ajustarea procedurii de publicare a probelor de evaluare națională de către ANCE (art. 44, alin.(7));
- posibilitatea organizării unor examene de calificare externe pentru unele programe de formare.(art.44¹, alin.(5)).

Elemente noi: standarde de evaluare pe niveluri, diversificarea instrumentelor de evaluare, examene externe în centre naționale.

4. Consolidarea educației incluzive și a serviciilor specializate

Proiectul prevede:

- organizarea grupelor cu suport specializat pentru copii cu dizabilități severe în învățământul general (art. 33);
- instituirea claselor de suport în învățământul auxiliar pentru absolvenții cu dizabilități severe, cu posibilitatea frecventării până la 3 ani (art. 34);
- extinderea rolului Centrului Republican de Asistență Psihopedagogică, cu atribuții clar definite la nivel național și teritorial (art.129).

Grupele de suport în instituțiile de învățământ general:

Conceptul stabilește modelele de organizare a suportului educațional extins pentru elevii cu dizabilități severe în școlile generale din Republica Moldova, subordonându-se principiilor educației incluzive.

Grupele de suport sunt structuri educaționale specializate destinate elevilor cu dizabilități severe sau complexe, care necesită intervenții individualizate și constante și care nu pot accesa curriculumul general la nivelul obiectivelor sale. Scopul acestor forme de organizare este de a asigura un mediu educațional adaptat, sigur și predictibil, în care elevii să beneficieze de un curriculum funcțional centrat pe comunicare, autonomie, socializare și dezvoltarea competențelor de viață independentă.

Procesul de încadrare se realizează de Comisia Multidisciplinară Intrașcolară (CMI) și se finalizează cu acordul scris al părinților, în baza prezentării comparative a modelelor de suport disponibile.

Organizarea suportului se realizează prin Centrul de Resurse pentru Educația Incluzivă (CREI), care oferă două modele principale:

Modelul 1 – suport flexibil, ce maximizează participarea elevului în clasa generală prin intervenții tip push-in și sesiuni individualizate în CREI;

Modelul 2 – unitate de incluziune, destinată elevilor cu nevoi foarte complexe, organizată într-un spațiu dedicat pentru grupuri mici, coordonate de specialiști cu normă întreagă.

Obiectivul central al acestor modele este de a asigura progresul funcțional al elevilor, participarea lor în mediul cel mai puțin restrictiv posibil și creșterea treptată a nivelului de incluziune, prin intervenții specializate, tehnologii asistive, formare continuă a personalului și colaborare permanentă cu familia.

Clase de suport în școlile auxiliare:

Clasele de suport reprezintă o formă specializată de organizare a procesului educațional în școlile auxiliare din municipiul Chișinău, destinate absolvenților clasei a IX-a (din școlile auxiliare în anul de studii 2024-2025) care prezintă dificultăți severe de învățare, un grad avansat de dependență funcțională și necesită suport continuu în activitățile educaționale și de viață zilnică, inclusiv prin prezența unui asistent personal. Scopul acestora este de a asigura continuitatea parcursului educațional într-un mediu adaptat, sigur și structurat, prin implementarea unor măsuri individualizate de sprijin, orientat spre dezvoltarea competențelor funcționale și cognitive, a autonomiei personale, a abilităților de comunicare, sociale și de auto-îngrijire, precum și spre facilitarea participării active în comunitate.

Clasele de suport se adresează unui grup țință restrâns (5–8 elevi) și funcționează pe baza unui program zilnic de 7 ore, desfășurat de cadre didactice precum: psihopedagogi, completat cu servicii de suport specializate: logoped pentru intervenții specifice de comunicare, kinetoterapeut pentru menținerea și îmbunătățirea mobilității, psiholog pentru suport emoțional și comportamental, conducător de cerc, în limita Normelor de personal aprobat pentru instituția de învățământ.

Obiectivele principale ale claselor de suport includ dezvoltarea abilităților de viață independentă, consolidarea autonomiei funcționale și asigurarea unei tranziții cât mai eficiente spre viața adultă.

Elemente noi: instituționalizarea grupelor și claselor de suport, extinderea rolului CRAP, integrarea serviciilor psihopedagogice într-un cadru național coerent.

5. Asigurarea accesului la educație de calitate prin reorganizarea instituțiilor publice de învățământ general și sucursalelor cu număr redus de copii și măsuri de sprijin pentru elevi și personalul didactic

Proiectul introduce un nou articol, 145¹, care reglementează reorganizarea instituțiilor de învățământ cu efective reduse și stabilește măsuri de sprijin pentru elevii și personalul afectați de aceste reorganizări. **Mecanismul propus** rezultă din analiza mai multor opțiuni de intervenție, construite pe baza unor variabile precum nivelul de impunere administrativă, tipurile posibile de reorganizare, pragurile minime de elevi, excepțiile acceptabile, viteza de implementare și pachetul de stimulente și garanții oferite elevilor, familiilor și cadrelor didactice. Dintre scenariile analizate, a fost selectat cel care permite implementarea rapidă a reformei, oferă protecție socială adecvată actorilor implicați și asigură organizarea în timp util a transportului elevilor.

Conform mecanismului urmează:

1. Reorganizarea instituțiilor extrem de mici în grădinițe

Instituțiile publice de învățământ general cu mai puțin de 10 elevi vor putea oferi doar educație preșcolară, deoarece nu pot asigura minimul necesar pentru funcționarea unui proces școlar de bază.

2. Reorganizarea instituțiilor foarte mici în complexe educaționale școli primare-grădiniță

Instituțiile cu **mai puțin de 30 de elevi** sunt reorganizate în **școli primare-grădiniță**, model adecvat pentru comunitățile mici, care permite menținerea educației timpurii și a ciclului primar în localitate.

Ministerul Educației și Cercetării își asumă ca principiu fundamental menținerea unei instituții de învățământ în fiecare localitate rurală, astfel încât niciun copil să nu fie privat de educație în satul său. Cea mai eficientă și sustenabilă modalitate de a atinge acest obiectiv este reorganizarea instituțiilor cu efective reduse în complexe educaționale de tip școală primară-grădiniță, care permit concentrarea resurselor financiare, umane și materiale într-o singură structură viabilă, funcțională și eficientă.

3. Reorganizarea instituțiilor subdimensionate în școli primare

Instituțiile care au mai puțin de 35 de elevi în total, sunt reorganizate în școli primare, păstrând accesul copiilor mici la educație în localitate, dar transferând elevii din ciclul gimnazial către instituții mai mari. Iar în instituțiile cu mai puțin de 30 de elevi în clasele liceale - nu se va organiza admitere în clasa a X-a începând cu anul următor și, la absolvirea ultimei promoții de liceu, se reorganizează în gimnaziu.

Reorganizarea nu se aplică în situațiile în care nu există **o altă instituție de același nivel sau de nivel superior, cu aceeași limbă de predare, în raza de maximum 20 km**. Această prevedere garantează protecția comunităților izolate și continuitatea educației în limba maternă.

Elevii care vor fi transferați în urma reorganizării beneficiază de:

- **transport școlar asigurat obligatoriu**, și
- **alocație lunară de 1000 lei**, acordată **9 luni pe an, timp de 2 ani**, pentru a compensa costurile și efortul suplimentar al deplasării.

Suplimentar, reforma include un pachet robust de măsuri pentru protejarea și valorificarea resursei umane:

- profesorii sunt reîncadrați prioritar în instituțiile din raion, cu acoperirea costurilor de transport;
- cadrele didactice calificate, care nu se pot angaja în raion, pot fi repartizate în instituții din alte regiuni, beneficiind de o indemnizație de relocare de până la 300.000 lei;
- se instituie obligația consiliilor raionale de a prioritiza profesorii afectați la ocuparea funcțiilor vacante sau a celor acoperite prin cumul.

Instituțiile care nu aplică reorganizarea conform criteriilor prevăzute sunt supuse sistării finanțării de la bugetul de stat, pentru a garanta implementarea uniformă la nivel național.

Odată cu modificarea legii, Ministerul Educației și Cercetării va aproba lista instituțiilor reorganizarea cărora de către fondator este obligatorie. Neaplicarea prevederilor legale va duce la sistarea integrală a finanțării acestora.

Elemente de noutate: introducerea unor criterii clare și aplicabile la nivel național pentru reorganizarea rețelei școlare; stabilirea unui prag minim de elevi; instituirea unor responsabilități procedurale pentru MEC și fondatori; precum și implementarea unei **scheme de sprijin financiar** care facilitează tranziția elevilor și a personalului din instituțiile reorganizate.

6. Consolidarea autonomiei financiare a instituțiilor mari

Art. 145 alin. (4²) prevede că:

- instituțiile cu minim 400 de elevi devin de drept instituții cu gestiune financiară autonomă;
- fondatorul aplică și monitorizează acest statut.

Element de noutate: introducerea unui prag clar și a caracterului automat al autonomiei financiare.

Principiile propunerii de consolidare a rețelei școlare:

1) Accentul este pus pe creșterea calității studiilor, nu pe reducerea cheltuielilor

Obiectivul central al reformei este îmbunătățirea procesului educațional și asigurarea unor condiții reale pentru performanță școlară. Reorganizarea nu urmărește diminuarea cheltuielilor, ci redistribuirea resurselor astfel încât acestea să genereze valoare educațională adăugată, prin acces la profesori calificați, grupuri de elevi adecvate vârstei, infrastructură școlară funcțională și oportunități de învățare comparabile pe întreg teritoriul țării.

2) Economii realizate sunt reinvestite în educație

Resursele eliberate prin reorganizarea instituțiilor subdimensionate vor fi direcționate exclusiv către îmbunătățirea calității: modernizarea infrastructurii, laboratoare, dotări digitale, transport școlar, servicii de sprijin pentru elevi și programe de formare pentru cadrele didactice. Reforma creează premisele pentru o utilizare eficientă a fondurilor și pentru orientarea investițiilor acolo unde acestea produc impact direct asupra elevilor.

3) Menținerea școlilor primare și a școlilor primare–grădiniță în toate localitățile, până la limita raționalului

Reforma garantează păstrarea accesului apropiat la educația timpurie și la ciclul primar, astfel încât copiii mici să nu fie obligați să parcurgă distanțe considerabile. Chiar și în localitățile cu populație școlară redusă, modelul școală primară sau școală primară–grădiniță rămâne prezent până la punctul în care numărul de elevi face imposibilă funcționarea instituției. Această abordare protejează comunitățile rurale și menține nucleul educațional local.

4) Asigurarea obligatorie a transportului școlar și acordarea suportului financiar pentru elevi

Pentru elevii care vor frecventa o altă instituție în urma reorganizării, transportul devine o obligație fermă a autorităților. În plus, elevii beneficiază de **sprijin financiar de 1000 lei**, pentru a compensa costurile și efortul suplimentar al deplasării. Aceste măsuri garantează că nicio familie nu este dezavantajată, iar accesul la educație rămâne universal și facilitat.

5) Acordarea suportului pentru cadrele didactice, pentru valorificarea maximă a resurselor umane care se eliberează

Cadrele didactice afectate de reorganizări sunt sprijinite prin măsuri de reîncadrare, acoperirea cheltuielilor de transport, posibilitatea relocării sau a recalificării. Obiectivul este menținerea personalului calificat în sistem și utilizarea eficientă a experienței profesionale existente. În același

timp, încadrarea cadrelor didactice în instituțiile consolidate contribuie la normalizarea normelor didactice, reducerea cumulului artificial și stabilitatea resursei umane.

6) Respectarea drepturilor minorităților naționale

Reforma este construită astfel încât să protejeze dreptul elevilor de a învăța în limba maternă. Reorganizarea se aplică doar acolo unde există instituții alternative cu aceeași limbă de predare, iar transportul școlar asigură accesul la aceste instituții. Acest principiu garantează continuitatea educației în limbile minorităților și respectarea standardelor internaționale privind protecția acestora.

7. Reforme în managementul resurselor umane în educație

Se introduc modificări importante privind:

a) funcția de director adjunct

- încetarea de drept a contractelor directorilor adjuncți cu peste 5 ani în funcție;
- organizarea concursurilor pentru ocuparea posturilor vacante;
- desemnarea directorilor adjuncți interimari.

b) funcția de rector și prorector (art.105)

- limitarea la două mandate consecutive, cu excepții pentru procese de absorbție;
- încetarea mandatului prorectorului la data investirii în funcție a unui nou rector.

c) cadre didactice debutante și absolvenți (art.134)

- indemnizații pentru absolvenții repartizați în instituții de învățământ profesional tehnic și în instituții de învățământ superior;

c) cadre didactice din instituțiile de învățământ profesional tehnic (art.134)

- stagiile periodice de formare o dată la 3 ani;
- compensații pentru procurarea suporturilor didactice și tehnicii de calcul.

Elemente noi: reglementare clară pentru directorii adjuncți, stimulente pentru tineri specialiști, clarificarea regimului de mandat al rectorilor, garanții specifice pentru cadrele din instituțiile de învățământ profesional tehnic.

8. Reglementarea gestionării căminelor studențești

Art. 146 alin. (2¹) stabilește o procedură unitară privind administrarea căminelor aparținând domeniului public al statului.

Element de noutate: uniformizarea cadrului normativ de gestionare a căminelor.

9. Instituirea unui mecanism financiar centralizat pentru internaționalizare (art.150)

- Proiectul introduce un cadru normativ nou în art. 150 al Codului, prin care se clarifică modul de finanțare, coordonare și implementare a politicilor de internaționalizare a învățământului superior:
- instituirea unui fond național de internaționalizare, alimentat prin contribuția unitară de 5% din veniturile proprii ale instituțiilor de învățământ superior, pentru acțiuni comune de promovare externă;
- stabilirea destinațiilor eligibile ale fondului – participarea la târguri educaționale internaționale, dezvoltarea brandului educațional național, acoperirea costurilor de aderare la alianțele și rețelele universitare europene.

Elemente noi: crearea unui mecanism financiar național dedicat internaționalizării, stabilirea destinațiilor comune de promovare externă.

10. Recunoașterea și echivalarea calificărilor didactice

Art. II, alin. (7) din proiectul de Lege reglementează:

- recunoașterea calificărilor didactice în baza metodologiei aprobate de MEC.

Element nou: stabilirea unui mecanism național coerent de echivalare a calificărilor.

11. Prevederi tranzitorii

Proiectul propune:

- intrarea graduală în vigoare a articolelor privind autonomia financiară (2027) și reorganizarea rețelei școlare (2026);
- publicarea în 2026 a primei liste cu instituțiile neconforme.

Element de noutate: calendar etapizat și mecanisme de implementare predictibile.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

Introducerea mecanismului prevăzut la articolul 145¹ a presupus analiza mai multor modele de intervenție, având în vedere tipurile de reorganizare posibile, pragurile minime de funcționare, excepțiile admisibile și pachetul de măsuri compensatorii necesar elevilor și cadrelor didactice. Scenariul selectat este cel care permite implementarea rapidă a reformei, asigură măsuri adecvate de protecție socială și facilitează organizarea transportului elevilor în termeni rezonabili.

Este relevant de menționat că, modificările operate în 2018 la Hotărârea Guvernului nr. 868/2014 au introdus pentru prima dată posibilitatea funcționării gimnaziilor mici, cu până la 91 de elevi „ponderați” ca filiale (actualmente „sucursale”) ale altor instituții. Totuși, deoarece acest mecanism era opțional, doar 44 de instituții au fost reorganizate în perioada 2018–2025, ceea ce demonstrează că lipsa unor criterii obligatorii a limitat aplicarea sa.

Absența unui cadru unitar a făcut ca autoritățile publice locale de nivelul al doilea să adopte practici foarte diferite: unele raioane au procedat la optimizarea treptată și responsabilă a rețelei, în timp ce altele au menținut instituții cu efective neviabile. Această lipsă de uniformitate a generat decalaje între elevi, care beneficiază de condiții educaționale diferite în funcție de raionul de domiciliu, și a împiedicat statul să asigure un standard minim de calitate la nivel național.

Această situație evidențiază, de asemenea, dificultatea unor APL II de a-și exercita atribuțiile prevăzute de articolul 141 din Codul educației, în special cele referitoare la:

- funcționarea eficientă a rețelei instituțiilor de învățământ (lit. d);
- adoptarea deciziilor de optimizare a rețelei pe baza indicatorilor de eficiență și performanță (lit. j);
- asigurarea condițiilor adecvate pentru elevi și personal (lit. f).

În numeroase cazuri, menținerea unor școli cu efective foarte reduse a depășit capacitatea APL II de a îndeplini aceste obligații legale, atât sub aspect financiar, cât și organizatoric. Prin urmare, introducerea unor criterii obligatorii și aplicarea lor uniformă la nivel național reprezintă o condiție necesară pentru ca autoritățile locale să își poată exercita atribuțiile prevăzute de lege și pentru a garanta echitatea și coerența sistemului educațional.

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public

Modificările propuse nu au impact pentru sectorul privat, întrucât principalele prevederi sunt aplicabile instituțiilor publice.

4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

În mare parte modificările promovate nu vor genera costuri suplimentare pentru punere în aplicare, fiind legate de armonizarea terminologică și corelare funcțională cu politicile educaționale aprobate recent. Totodată, sunt și propuneri care vor necesita resurse financiare, acestea fiind prezentate în continuare.

Articolul 9, alin.(2) prevede excluderea instituțiilor private, ca rezultat nu vor fi necesare resurse financiare suplimentare.

Pentru implementarea eficientă a **Articolul 9, alin. (7¹)** vor fi utilizate resursele planificate pentru realizarea acțiunilor din Programul național privind învățarea limbii române de către minoritățile naționale, pentru perioada 2026–2029.

Articolul 33, alin. (4²) prevede organizarea grupelor/claselor cu suport specializat pentru copiii cu dizabilități severe.

Conform datelor Centrului Republican de Asistență Psihopedagogică, în prezent se află în evidență **1544 de copii cu dizabilități severe**, integrați deja în instituțiile de învățământ general, în următoarele forme:

- **760 copii (49,4%)** în incluziune totală, participând la întregul program școlar în clasa de masă;
- **573 copii (37,2%)** în incluziune parțială, petrecând o parte din timp în clasa obișnuită și o parte în spații specializate sau programe adaptate;
- **206 copii (13,4%)** în incluziune ocazională, cu prezență sporadică la școală și cu acces limitat la activități de socializate sau terapii.

Acești copii sunt deja prezenți în instituțiile de învățământ, însă sunt dispersați în clase diferite, ceea ce face ca sprijinul oferit de cadrele didactice de sprijin să fie adesea fragmentat, dificil de organizat și insuficient pentru necesitățile complexe ale copiilor cu dizabilități severe.

Organizarea grupelor/claselor cu suport specializat nu generează costuri suplimentare, având în vedere că la moment conform *Normelor de personal pentru instituțiile publice de învățământ primar și secundar (ciclul I și II)* în instituțiile de învățământ se alocă câte o unitate de cadru didactic de sprijin pentru 3 elevi cu cerințe educaționale speciale și/sau dizabilitate (grad accentuat sau sever)”.

Crearea claselor cu suport specializat, a câte 6 copii în clasă, va conduce la creșterea substanțială a calității procesului educațional și a serviciilor oferite. În locul sprijinului fragmentat acordat în mai multe clase obișnuite, doi specialiști vor lucra în mod constant cu acești copii cu dizabilități severe, asigurând intervenții adaptate, continue și bazate pe nevoile reale ale fiecărui copil. Acest model reflectă bunele practici internaționale și răspunde necesității de a asigura intervenții educaționale intensive pentru copiii cu dizabilități severe.

Ministerul Educației și Cercetării va pilota, în anul 2026, modelul de organizare a claselor cu suport specializat pentru copiii cu dizabilități severe. Pilotarea va permite ajustarea mecanismelor organizatorice și procedurale, urmând ca începând cu 1 septembrie 2027 această măsură să fie implementată la nivel național. În paralel, Ministerul Educației și Cercetării pregătește pentru 2027 o nouă formulă de finanțare a educației incluzive, care va articula mai adecvat resursele necesare sprijinirii copiilor cu CES și dizabilități severe.

Totodată pentru implementarea **Articolului 34, alin. (3¹)**, se propune organizarea **claselor cu suport specializat** în cadrul școlilor auxiliare/speciale din sistemul de învățământ general, în vederea asigurării continuității parcursului educațional al elevilor cu dizabilități intelectuale severe și profunde. La moment, **clasele cu suport în învățământul special sunt pilotate în 4 instituții de învățământ**, conform Ordinului Ministrului Educației și Cercetării nr. 1423/2025. Clasele de suport sunt constituite pentru absolvenții clasei a IX-a din învățământul special, în special pentru elevii cu dizabilități severe care, potrivit evaluării, necesită

un program educațional individualizat și activități structurate pe domenii de dezvoltare (abilități de viață independentă, comunicare, interacțiune socială, dezvoltare cognitivă, motricitate și abilități vocaționale).

Necesitatea consolidării acestor clase este demonstrată și de opțiunile absolvenților celor **5 școli auxiliare/speciale**, care aleg în proporție majoritară să-și continue studiile în clase cu suport, astfel:

- **Școala auxiliară nr. 7:** dintre cei **6 absolvenți**, **5** au optat să își continue studiile într-o **clasă cu suport**.
- **Școala auxiliară nr. 5:** au absolvit **5 elevi**, iar **toți** au ales continuarea parcursului educațional în **clasa cu suport**.
- **Școala auxiliară nr. 6:** dintre cei **14 absolvenți**, **7** au optat pentru **clasa cu suport**, iar **6** au mers mai departe în **învățământul profesional**.
- **Școala auxiliară nr.12 pentru copii hipoacuzici și surditate:** au absolvit **9 elevi**, dintre care **5** au ales **învățământul profesional**.
- **Complexul Educațional cu Învățământ Special „Orfeu”:** dintre cei **9 elevi** care au absolvit, **7** au ales să-și continue studiile într-o **clasă cu suport**.

Aceste date reflectă o nevoie sistemică reală, confirmând faptul că majoritatea absolvenților din învățământul special preferă continuarea studiilor în **clase cu suport specializat**, ceea ce justifică obligația statului de a crea, finanța și standardiza aceste structuri în toate școlile auxiliare/speciale.

Implementarea acestei măsuri necesită alocarea a circa **2 milioane lei anual**, resurse care vor fi redistribuite de la Programul și Subprogramul 8805 „Învățământ special”. Redistribuirea acestor mijloace către funcționarea claselor cu suport permite sprijinirea incluziunii copiilor cu dizabilități severe în instituțiile de învățământ special.

Articolul 44¹ nu necesită mijloace financiare adiționale. Acțiunile de organizare și desfășurare a examenului de calificare în învățământul profesional tehnic urmează a fi realizate în limitele aprobate pentru Ministerul Educației și cercetării la programul 8809 învățământ profesional tehnic postsecundar.

Implementarea modificărilor propuse la **Articolul 129** nu necesită resurse financiare suplimentare de la bugetul de stat. Modificarea are un caracter pur normativ și organizatoric, venind să formalizeze în legea primară o reformă care a avut deja loc. Cadrul instituțional, efectivul-limită de 367 de unități și mecanismul de finanțare pentru noua entitate juridică unică au fost deja stabilite și aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1042/2023. Prin urmare, proiectul de modificare a legii nu generează noi obligații financiare, ci doar aliniază textul legii la structura bugetară și administrativă deja existentă și funcțională.

În urma modificărilor propuse la **Articolul 134, alin (4¹)**, sunt necesare mijloace financiare pentru achitarea de compensații bănești anuale pentru procurarea de suporturi didactice, tehnică de calcul, produse software pentru utilizare în activități de instruire on-line, pentru dezvoltare profesională pentru circa 3600 de cadre didactice anual. În cazul stabilirii unei compensații de 4000 de lei anual pentru fiecare cadru didactic, egală cu compensația stabilită pentru cadrele didactice din învățământul general, ar fi necesare mijloace financiare în valoare de **14,4 mln. lei anual**.

În scopul implementării eficiente a modificărilor la **Articolul 134, pct. (5), (5¹)** în CBTM în bugetul unităților administrativ-teritoriale de nivelul al doilea și bugetul UTA Găgăuzia, pentru plata indemnizațiilor cadrelor didactice repartizate în instituțiile de învățământ general sunt planificate resurse financiare în volum de 70,0 mln. lei anual. Totodată, în anul de studii 2025-2026 cadre didactice și științifice debutante din învățământul profesional tehnic și superior au fost înregistrate în număr de 120, dintre care 100 în învățământul superior și 20 în învățământul profesional tehnic.

În învățământul superior, MEC planifică să încurajeze integrarea tinerilor la specialități strategice cheie: inginerie, IT, electronică, energetică, construcții etc. În acest scop planificăm să repartizăm maxim 20 de tineri

Alocarea unei indemnizații în valoare de 200 mii lei, egală cu indemnizația alocată conform HG 391/2024, ar genera necesitatea alocării pentru VET a 3 mln. lei în anul 2027 (după 6 luni de la repartizare) și câte 6 milioane de lei ulterior în 2028 și 2029.

În cazul învățământului superior obiectivul ar fi să repartizăm cel mult 50 de tineri anual în funcții științifico-didactice și funcții de cercetători pe domenii cheie.

Proгноze și estimări a volumului alocațiilor necesare	Număr de tineri încadrați i 2026	Număr de tineri încadrați 2027	Număr de tineri încadrați 2028	Necesar achitare 2026	Necesar pentru achitare 2027 (6 luni după angajare 2026)	Necesar pentru achitare 2028 (6 luni după angajare 2027, 18 luni după angajare 2026)	Necesar pentru achitare 2028 (6 luni după angajare 2028, 18 luni după angajare 2027)
VET	30	30	30	0	30*100 mii lei = 3 mln. lei	60*100 mii lei = 6 mln. lei	60*100 mii lei = 6 mln. lei
Superior	50	50	50	0	50*100 mii lei = 5 mln. lei	50*100 mii lei +50*100 mii lei = 10 mln. lei	50*100 mii lei +50*100 mii lei = 10 mln. lei

Având în vedere necesitatea stringentă în vederea soluționării problemei lipsei cadrelor didactice în sistem se propune ca resursele necesare să fie alocate din finanțarea complementară și compensatorie pentru învățământul profesional tehnic și superior. Având în vedere această restricție, în funcție de bugetul disponibil Ministerul Educației va scoate la concursul de repartizare acele funcții vacante ocuparea cărora este prioritară. În VET prioritatea este în mod special întinerirea efectivului de maiștri-instructori, iar în învățământul superior necesitatea se va stabili în funcție de vârsta medie a cadrelor didactice universitare la o anumită specialitate.

Implementarea **Articolul 145¹**:

1. Asigurarea accesului la educație de calitate prin reorganizarea instituțiilor publice de învățământ general și sucursalelor cu număr redus de copii și măsuri de sprijin pentru elevi și personalul didactic

Conform datelor din SIME, actualizate la 1 octombrie 2025, aplicarea prevederilor legale va avea următorul impact: 73 de școli vor fi impactate de reorganizare în anul 2026. Dintre acestea 10 urmează să-și sisteze activitatea, iar 63 se vor reorganiza. Dintre acestea 47 vor deveni școli primare, iar 16 școli primare grădiniță.

Toate procesele de reorganizare nu vor necesita resurse financiare suplimentare. Economii generate vor fi acumulate în componenta administrativ-teritorială și vor putea fi redirecționate de APL pentru îmbunătățirea condițiilor de studiu și creșterea calității procesului educațional.

Reorganizările vor elibera în 2026 aproximativ 40 de milioane de lei care vor fi orientate înspre instituțiile unde vor merge cei 1328 de elevi transportați, în componenta raională și în centralizatorul MEC. Suma a fost estimată pornind de la un per elev de 20 de mii și componenta fixă de aproximativ 1 milion de lei per fiecare instituție care se transformă în grădiniță.

2. Suportul elevilor și a familiilor acestora urmare reorganizării instituției

Elevii care vor fi transferați în urma reorganizării beneficiază de:

- **transport școlar asigurat obligatoriu**, și
- **alocație lunară de 1000 lei**, acordată **9 luni pe an, timp de 2 ani**, pentru a compensa costurile și efortul suplimentar al deplasării.

Odată cu reorganizările urmează să fie transportați elevii în instituții de învățământ din apropiere. În total în instituțiile vizate își fac studiile 2754 elevi, iar din aceștia după reorganizare 1328 urmează a fi transportați.

Distribuția per raion a școlilor supuse reorganizărilor este următoarea:

- 8 instituții: Florești;
- 7 instituții: Soroca;
- câte 5 instituții: Rezina, Ocnița;
- câte 4 instituții: Ștefan Vodă, Leova;
- câte 3 instituții: Edineț, Cantemir, Drochia, Cahul, Râșcani;
- câte 2 instituții: Telenești, Taraclia, Șoldănești, Ungheni, Basarabeasca, UTA Găgăuzia, Hâncești, Dondușeni;
- câte 1 instituție: Briceni, Căușeni, Orhei, mun. Chișinău, mun. Bălți, Sângerei, Cimișlia, Ialoveni, Fălești, Nisporeni.

Distanțele pe care urmează să le parcurgă elevii nu depășesc 20 de km. 25% din elevi vor parcurge mai puțin de 5 km până la noua instituție de învățământ, iar 76% vor parcurge mai puțin de 10 km. În același timp doar 65 de elevi vor parcurge mai mult de 15 km.

Tabel 3. Distanțele pe care le vor parcurge elevii din școlile reorganizate în 2026

Distanțe	Elevi transportați	%
< 5 km	354	27%
5-10 km	637	48%
10-15 km	250	19%
16-20 km	55	4%
20	32	2%
Total	1328	100%

Este important de menționat că, în conformitate cu pct. 6 alin. 3²) din Anexa nr. 1 la Hotărârea Guvernului nr. 868/2014, din mijloacele financiare acumulate în centralizatorul gestionat de MEC pot fi achiziționate mijloace de transport. Totodată, pentru anul 2026 au fost planificate deja 60 mln. de lei pentru achiziționarea a circa 50 de autobuze școlare.

În acest context, necesarul financiar pentru procurarea unor unități suplimentare de transport poate fi acoperit din aceste resurse, fără a necesita alocarea unor cheltuieli suplimentare de la bugetul de stat.

După cum a fost menționat anterior, ca urmare a procesului de reorganizare a rețelei școlare, **1328 elevi urmează să își schimbe instituția de învățământ**. Acești elevi devin eligibili pentru a beneficia de **alocația lunară de 1 000 lei**, acordată pe o durată de **9 luni pe an, timp de doi ani**, pentru a compensa costurile și efortul suplimentar generate de deplasarea către noua instituție de învățământ.

Respectiv, pentru acordarea acestei alocații timp de 2 ani, ar fi necesară suma totală de **23 904 000 lei**, calculată după formulele:

anul 2026: **1328 elevi × 1 000 lei × 4 luni (septembrie - decembrie 2026) = 5 312 000 lei.**

anul 2027: **1328 elevi × 1 000 lei × 9 luni = 11 952 000 lei.**

anul 2028: **1328 elevi × 1 000 lei × 5 luni (ianuarie - mai 2027) = 6 640 000 lei.**

3. Protejarea și valorificarea resursei umane

Suplimentar, reforma include un pachet robust de măsuri pentru protejarea și valorificarea resursei umane:

- profesorii sunt reîncadrați prioritar în instituțiile din raion, cu acoperirea costurilor de transport;
- cadrele didactice calificate, care nu se pot angaja în raion, pot fi repartizate în instituții din alte regiuni, beneficiind de o indemnizație de relocare, de până la 300.000 lei;
- se instituie obligația consiliilor raionale de a prioritiza profesorii afectați la ocuparea funcțiilor vacante sau a celor acoperite prin cumul.

În conformitate cu pct. 5 alin. 1¹) din Anexa nr. 2 la Hotărârea Guvernului nr. 868/2014, din mijloacele financiare ale componentei unității administrativ-teritoriale, autoritățile publice locale de nivelul al doilea pot compensa **cheltuielile de transport ale cadrelor didactice** care se deplasează la instituții de învățământ din altă localitate decât cea de reședință, pe distanțe ce depășesc 2 km, în scopul desfășurării activității didactice. În acest context, nu se impune alocarea unor cheltuieli suplimentare de la bugetul de stat. Totodată, proiectul de lege prevede ca acestea să poată fi transportate la noul loc de muncă prin intermediul transportului școlar, facilitate care la fel nu necesită alocarea resurselor suplimentare.

În cele 73 de instituții de învățământ planificate pentru reorganizare în anul 2026 — dintre care 10 urmează a fi sistate, iar 63 reorganizate (47 transformate în școli primare și 16 în școli primare-grădiniță) — activează în prezent 683 de cadre didactice, dintre care 218 învățători și 465 profesori pentru clasele gimnaziale. Reorganizările nu vor afecta învățătorii, deoarece prevederile propuse urmăresc păstrarea în fiecare comunitate a cel puțin unei școli primare-grădiniță.

Dintre cei 465 de profesori, doar 348 nu sunt de vârstă pensionară, iar dintre aceștia doar 218 ocupă o funcție de bază în instituțiile de învățământ vizate. Ceilalți 130 ocupă funcțiile prin cumul extern sau intern.

Pornind de la aceste date, estimăm că cel mult 218 profesori ce nu au vârstă pensionară, care în prezent ocupă o funcție didactică de bază în aceste instituții, urmează a fi sprijiniți cu prioritate de către organele locale de specialitate pentru a-și identifica, în raza raionului, alte oportunități de angajare. Având în vedere deficitul de cadre didactice la nivel național și consultările cu direcțiile de învățământ, asemenea oportunități ar trebui să poată fi identificate pentru marea majoritate.

Estimăm, respectiv, că cel mult 10–15% dintre cei 218 profesori — adică cel mult 30 de persoane — vor dori, vor avea nevoie și vor întruni condițiile (vârstă, grad didactic) pentru a beneficia de indemnizația de relocare, a cărei acordare va fi condiționată de schimbarea locului de trai și de angajamentul de a ocupa timp de cel puțin 5 ani funcția didactică oferită.

Astfel pentru cei 30 de profesori indemnizațiile de relocare (în cazul când vor fi oferite tuturor în valoare maximă de 300.000 de lei) vor necesita o investiție de **9 milioane de lei**. Dintre care 4.5 milioane în martie 2027 (6 luni din momentul încadrării în septembrie 2026) și 4.5 milioane în 2028.

Modalitatea de acordare a indemnizației de relocare, cuantumul acesteia și condițiile de eligibilitate vor fi aprobate de Guvern. Conceptual, aceasta va prevedea:

1. **Identificarea posturilor vacante în raion/municipiu** - OLSDÎ vor inventaria toate posturile didactice vacante sau care devin vacante în instituțiile din raion.
2. **Încadrarea prioritară în același raion/municipiu** - cadrelor didactice din școlile reorganizate li se vor propune cu prioritate posturile disponibile în raion/municipiu, conform legislației muncii.
3. **Stabilirea cadrelor care nu pot fi reangajate local** - dacă nu există suficiente posturi, OLSDÎ elaborează lista cadrelor didactice pentru care nu este posibilă reangajarea în raion/municipiu.
4. **Relocarea în alte raioane** - MEC identifică raioanele cu deficit de personal și facilitează repartizarea cadrelor disponibile către aceste instituții.
5. **Indemnizația de relocare** — cadrele didactice relocate în alt raion beneficiază de o indemnizație unică pentru a acoperi costurile de relocare.
6. **Asistență la integrare** - MEC și APL II pot sprijini cadrele relocate în găsirea locuinței, adaptarea profesională și integrarea în comunitatea școlară.
7. **Monitorizare** - MEC monitorizează numărul cadrelor relocate, impactul asupra școlilor și menținerea cadrelor pe pos

Bugetul necesar pentru acordarea acestor indemnizații poate fi acordat din contul centralizatorului Ministerului Educației sau prin alocarea resurselor suplimentare de la bugetul de stat.

Analiza impactului economico-financiar al măsurilor propuse și sursele de finanțare:

Măsura	2026	2027	2028	2029	Sursa de finanțare / inclusiv alternativa
Programele de integrare lingvistică	se vor estima exact în momentul aprobării cadrului normativ secundar	Nu vor fi necesare resurse de finanțare adițională, pentru elevii care au nevoie de aceste ore suplimentare, odată cu ajustarea costului per elevi cu un coeficient de majorare. Asta redistribui resursele din bugetul disponibil înspre instituțiile care integrează acești copii.			Fie ajustarea formulei de finanțare, fie din contul centralizatorului MEC.
Grupele de suport	Acestea vor fi create în regim pilot în 5 școli în februarie 2026 cu finanțare din centralizatorul MEC. Totodată, odată cu scalarea la nivel național (cel devreme în 2027) nu vor fi necesare resurse adiționale, ori și astăzi 3 copii cu dizabilități severe generează necesitatea angajării unui cadru didactic de sprijin conform statelor de personal aprobate. Același raport se propune a fi păstrat odată cu crearea grupelor de suport. 2 cadre didactice la 6 elevi. Mai mult ca atât, din 2027 MEC planifică să ajusteze formula de finanțare a școlilor și să revadă modalitatea de finanțare a educației incluzive.				Din contul bugetului instituției, se schimbă modalitatea de organizare a serviciului nu costurile acestuia.
Clasele de suport în învățământul special	în baza necesităților celor școlilor speciale din Chișinău - 2 milioane anual	2 milioane	2.1 milioane	2.21 milioane	Bugetul MEC Programul și Subprogramul 8805 „Învățământ special”
4000 de lei cadre didactice VET	14.5 milioane	14.5 milioane	14.5 milioane	14.5 milioane	Bugetul de stat
Indemnizația de repartizare VET	0	3 milioane	6 milioane	6 milioane	MEC / VET finanțarea complementară
Indemnizația de repartizare superior	0	5 milioane	10 milioane	10 milioane	MEC / Superior și Cercetare finanțarea complementară
Transportul școlar	50-60 de unități / 60 - 70 milioane MDL	50-60 de unități / 60 - 70 milioane MDL	50-60 de unități / 60 - 70 milioane MDL	50-60 de unități / 60 - 70 milioane MDL	Anual din centralizatorul MEC

Alocația de 1000 de lei	5.3 milioane	11.9 milioane	6.6 milioane	0	Bugetul de stat / Centralizatorul MEC
Indemnizația de relocare	0	4.5 milioane	4.5 milioane		Bugetul de stat / Centralizatorul MEC

În același timp, procesul de reorganizare va elibera și va redirecționa resurse. Din contul componentei B, pentru cele 10 instituții care se transformă în grădinițe, se vor elibera anual aproximativ 10 milioane MDL, dintre care 75% vor fi centralizate la MEC, iar 25% se vor regăsi în suma transferurilor categoricale pentru unitățile administrativ-teritoriale de nivelul al doilea.

Totodată, migrarea elevilor către alte instituții de învățământ va reorienta aproximativ 30 de milioane de lei anual în direcția acestor instituții, contribuind la reducerea eventualelor lor deficit și/sau asigurând resurse suplimentare pentru investiții.

De asemenea, odată cu reorganizarea instituțiilor în școli primare și școli primare-grădiniță, volumul resurselor alocate acestora în afara formulei va scădea.

4.3. Impactul asupra sectorului privat

Nu generează costuri suplimentare pentru sectorul privat, întrucât principalele prevederi sunt aplicabile instituțiilor publice.

4.4. Impactul social

4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal

Nu se constată riscuri privind datele cu caracter personal.

4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen

Se asigură:

- acces egal la educație și servicii de suport;
 - reducerea abandonului și creșterea incluziunii;
 - motivarea resurselor umane în educație;
 - integrarea lingvistică a copii reveniți de peste hotare și străini.
- Nu se constată riscuri privind discriminarea de gen.

4.5. Impactul asupra mediului

Nu se constată riscuri asupra mediului.

4.6. Alte impacturi și informații relevante

Nu sunt.

5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE

5.1. Măsurile normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională

Proiectul Hotărârii Guvernului privind aprobarea proiectului de Lege pentru modificarea Codului educației al Republicii Moldova nr. 152/2014 nu intră în categoria actelor normative care necesită expertiză de compatibilitate cu legislația Uniunii Europene.

5.2. Măsurile normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE
Proiectul Hotărârii Guvernului privind aprobarea proiectului de Lege pentru modificarea Codului educației al Republicii Moldova nr. 152/2014 nu are ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene și nu necesită descrierea gradului de compatibilitate.
6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ
În scopul respectării Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional, a fost plasat anunțul privind inițierea procesului de elaborare al proiectului cu titlu de inițiativă legislativă pentru modificarea și completarea Codului Educației al Republicii Moldova 152/2014, pe pagina web www.mec.gov.md la secțiunea Transparența decizională și pe portalul guvernamental www.particip.gov.md https://particip.gov.md/ro/document/stages/*/15529 Proiectul va fi supus procedurii de avizare în conformitate cu prevederile Legii nr.100/2017 privind actele normative la Ministerul Finanțelor și Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM), Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Culturii, Ministerul Sănătății, Ministerul Apărării, Ministerul Afacerilor Interne.
7. Concluziile expertizelor
Proiectul cu titlu de inițiativă legislativă va fi transmis pentru expertiză juridică către Ministrul Justiției și expertiză anticorupție către Centrul Național Anticorupție.
8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent
Nu necesită modificarea altor acte normative existente, dar va fi necesar a elabora unele acte precum regulamente, ordine, metodologii etc.
9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ
Vor fi necesare: ● elaborarea/reglementarea actelor subsecvente (regulamente, ordine, metodologii etc.); ● instruirea și informarea beneficiarilor; ● monitorizarea și raportarea etapizată prin structurile MEC.

Ministru Dan PERCIUN

